

TÜRK HUKUKU VE AVRUPA BİRLİĞİ DİREKTİFLERİ UYARINCA HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMA VE FAALİYETE GEÇME AŞAMASINDA DENETİMİ

Ar. Gör. Dr. İrem ARAL*

I. HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMA- SINDA DENETİMİ

Sigortacılık alanında faaliyette bulunacak şirketlerin türü ve kuruluş şekli kanunla belirlenmiştir. Sigortacılık faaliyetinin belirli bir organizasyonu gerektirmesi sebebiyle herkesin sigortacılıkla uğraşmasını istemeyen kanun koyucu, gerçek kişilerin sigortacı olmalarına izin vermeyerek Türkiye’ de sigortacılık alanında faaliyette bulunacak kişileri sadece anonim şirketler ve kooperatif şeklinde kurulan karşılıklı sigorta şirketleri ile sınırlamaktadır¹. Kanuni düzenleme bu şekilde olmakla birlikte, Türkiye’ de ruhsat alarak kooperatif şirket biçiminde kurulmuş ve sigortacılık alanında faaliyette bulunan tek karşılıklı sigorta şirketi olan Birlik Sigorta Kooperatifi’ nin 19.12.1997 tarihinde anonim şirkete dönüşmesiyle uygulamada kooperatif biçiminde işleyen sigorta şirketi kalmamıştır. Bu bağlamda tez çalışmamızın bu bölümünde Sigortacılık Kanunu’ nda yer alan özel hükümlerin yanı sıra TTK’ nın anonim şirketlere ilişkin hükümleri esas alınmaktadır.

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

¹ BOZER, s.20; CAN, s.213.; KENDER, HSH, s.27; SESYILMAZ, s.405; TEKİNALP, s.93-94; TEKİNALP, G, s.335.

SK.m.3/1 ve SRŞKÇEY.m.5/1 hükümleri uyarınca Türkiye' de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri² ile reasürans şirketlerinin³ anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şarttır⁴. SK.m.3/1 hükmünde şirket türü ve faaliyet alanı açıkça belirtilmiştir.

Anonim şirketler bankacılık, sigortacılık, sermaye piyasası gibi büyük sermayeler gerektiren kilit alanlarda ekonomik açıdan en önemli ve etkili şirket tipi olup, kapitalist ekonomik sistemin egemen olduğu tüm ülkelerde sistemin temel taşlarından. Anonim şirketlerin büyük ekonomik avantajı dağınık ve küçük tasarrufları bir araya toplayarak büyük sermayeye ihtiyaç teşebbüsleri gerçekleştirebilmesidir⁵. Diğer yandan anonim şirketlerin bünyeleri itibariyle bütün faaliyetlerinin kontrolü kolaydır ve ayrıca devlet denetimine tabidir⁶. Bu özelliklerin yanı sıra sigortalılara güvence vermek amacıyla sigorta ve reasürans şirketleri, diğer anonim şirketlerden farklı olarak özel karşılıklar ayırmaktadır ve bu şirketlerin özel teminat sistemleri bulunmaktadır.

TTK.m.503/3 uyarınca sigorta şirketleri limited şirket biçiminde kurulamaz. Bunun sebebi limited şirketlerde sermayenin yetersiz oluşu ve bir sigorta şirketinde aranması gereken aleniyetin bulunmamasıdır⁷.

Avrupa Birliği' nde sigortacılık yapabilecek kuruluşlar 92/49/EEC.m.6/1-a hükmünde üye devletler bazında düzenlenmektedir. Anılan düzenleme uyarınca genel olarak başta anonim şirket olmak üzere ser-

² SK.m.2/ö ve SRŞKÇEY.m.4/1-e hükümleri uyarınca sigorta şirketi Türkiye' de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye' deki teşkilatını ifade eder.

³ SK.m.2/k ve SRŞKÇEY.m.4/1-d hükümleri uyarınca reasürans şirketi Türkiye' de kurulmuş reasürans şirketi ile yurt dışında kurulmuş reasürans şirketinin Türkiye' deki teşkilatını ifade eder.

⁴ Sermayelerinin yetersiz olması ve bir sigorta şirketinin sahip olması gereken aleniyetin bulunmaması gerekçeleriyle, TTK.m.503/3 uyarınca limited şirketler sigortacılıkla uğraşamaz.

⁵ BAHTİYAR, s.71; KENDER, HSH, s.28.

⁶ ARSLANLI, s.4; II, s.197 vd; KENDER, HSH, s.28.

⁷ KENDER, HSH, s.28.

maye şirketlerinin veya ilgili üye devlette anonim şirket statüsüne denk şirketlerin⁸ sigorta şirketi olarak faaliyetlerine izin verilmektedir⁹.

Ev sahibi üye devlet, izin başvurusunda bulunan her sigorta şirketinden belirtilen hükümde düzenlenen¹⁰ şirket türlerinden birini benimsemesini istemektedir¹¹.

İsviçre, Fransa, İtalya, Norveç ve Belçika' da sermayesi paylara bölünmüş bütün ticaret şirketleri sigortacılık yapabilmektedir. Almanya, İspanya, Hollanda, Danimarka ve Avusturya' da ise sadece anonim şirketler sigortacılıkla uğraşabilir. Almanya ve Fransa' da limited şirketlerin sigortacılık yapması yasaklanmıştır¹².

92/49/EEC.m.6/1-a hükmü uyarınca sigorta şirketleri Avrupa anonim şirketi şeklinde de kurulabilir¹³.

Türk hukukunda sigorta şirketlerinin anonim şirket olarak kurulmasının yanı sıra karşılıklı sigorta şirketlerinin varlığı da öngörülmektedir.

⁸ İngiltere' de limited şirketler sigortacılık yapabilir.

⁹ Direktifte belirtilen şirket türleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Van EMPEL

¹⁰ - Belçika Krallığı: "société anonyme/naamloze vennootschap", "société en commandite par actions / commanditaire vennootschap op aandelen", "association d'assurance mutuelle / onderlinge verzekeringsvereniging", "société coopérative/coöperatieve vennootschap";

- Danimarka Krallığı: "aktieselskaber", "gensidige selskaber";

- Alman Federe Cumhuriyeti: "Aktiengesellschaft", "Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit", "Oeffentlich-rechtliches Wettbewerbsversicherungsunternehmen";

- Fransa Cumhuriyeti: "société anonyme", "société d'assurance mutuelle", "institution de prévoyance régie par le code de la sécurité sociale", "institution de prévoyance régie par le code rural" and "mutuelles régies par le code de la mutualité";

- İrlanda: incorporated companies limited by shares or by guarantee or unlimited;

- İtalya Cumhuriyeti: "società per azioni", "società cooperativa", "mutua di assicurazione";

- Lüksemburg: "société anonyme", "société en commandite par actions", "association d'assurances mutuelles", "société coopérative";

- Hollanda Krallığı: "naamloze vennootschap", "onderlinge waarborgmaatschappij";

- Birleşik Krallık: incorporated companies limited by shares or by guarantee or unlimited, societies registered under the Industrial and Provident Societies Acts, societies registered under the Friendly Societies Acts, the association of underwriters known as Lloyd's;

- Helenik Cumhuriyeti: "anonymi etairia", "allilafalistikos synetairismos";

- İspanya Krallığı: "sociedad anónima", "sociedad mutua", "sociedad cooperativa";

- Portekiz Cumhuriyeti: "sociedade anónima", "mútua de seguros".

¹¹ ELLIS, s.70.

¹² KENDER, HSH, s.27-28.

¹³ Avrupa anonim şirketi hakkında detaylı bilgi için bkz. ELLIS.

TTK.m.1263 hükmünde “Birçok şahısların birleşerek içlerinden herhangi birinin duçar olacağı her nevi tehlikeden doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt etmelerine karşılıklı sigorta denir” demek suretiyle karşılıklı sigorta tanımlanmıştır.

Karşılıklı sigorta şirketleri kooperatif esasına göre kurulurlar ve tamamen bölgesel veya mesleki karakterli kuruluşlardır¹⁴. Aynı tehlikeye maruz kalan şahısların bu tehlikeleri ortaklaşa taşımaları esasına dayanırlar. Bu tür sigortanın temelini karşılıklı yardımlaşma yani mütualite teşkil etmekte olup; ortaklarını teminat altına almak amacıyla ve onların mahalli ihtiyaçlarını karşılamak için kurulurlar¹⁵. Sigorta alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin varlığı, anonim şirket biçiminde kurulmuş diğer sigorta şirketlerince rağbet edilmemiş rizikolara karşı himaye sağlamayı üstlenmeleri ve kâr elde etme gayelerinin bulunmayışı bakımından önem arz etmektedir.

Karşılıklı sigorta şirketinin en önemli özelliği şirketin bizzat sigortalılar tarafından kurulup işletilmesidir¹⁶. Burada sigortacı ve sigortalı sıfatı aynı şahıs üzerinde toplanmaktadır.

Primler hesap edilirken aynı rizikoya maruz şahısların gerçekleşecek bir zararı karşılayabilmeleri için müşterek kasaya ne miktarda para yatırmaları gerektiği fikrinden hareketle primler tespit edilir. Ortakların her yıl ödeyecekleri primlerin toplamı aynı zamanda sigortalı olan bu şahısların uğrayacakları ve sigorta konusuna giren zararlarının ödenmesine tahsis edilir. Bu sebeple sabit bir prim ve sermaye bulunmayıp bunlar zaman zaman duruma göre ayarlanır¹⁷.

SK.m.3/3 hükmü uyarınca üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapmayan kooperatif şeklinde kurulan sigorta ve reasürans şirketlerinin, karşılıklı sigortacılık faaliyeti ile uğraşması; asgari ortak adedinin iki yüz kişiden az olamaması ve yöneticilerine herhangi bir ayrıcalık vermemesi gerekmektedir.

¹⁴ ÇAKALIR/SOMER, s.58.

¹⁵ EKENER, s.83.; ÖNEN, s.67.

¹⁶ KENDER, HSH, s.27.

¹⁷ EKENER, s.83; KENDER, Murakabe, s 42-43.

SK.m.3/4 uyarınca kooperatiflerin üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapılabilmesi, bu hususun ana sözleşmelerinde açıkça yer alması şartıyla Müsteşarlığın iznine tabidir. Kooperatif üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için kooperatiflerin sermayelerini Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmesi zorunludur.

Anılan hükümde belirlenen esaslara aykırı davranışların işyerleri SK.m.34/1 uyarınca Bakanın talebi üzerine valiliklerce bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılacağı gibi ilan ve reklamları da durdurulur ya da toplatılır. Bu bir idari cezadır.

Bunun yanı sıra SK.m.35/2 uyarınca Müsteşarlıktan izin alınmadan sigorta sözleşmesi yapan kooperatiflerin yetkilileri beşyüz günden az olmamak üzere bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

1. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMASI

Sigortacılık yapabilmek için öncelikle denetim kanununun belirlediği şirket tipi tabi olduğu kanun hükümlerine göre kurulacak, sonra denetim kanunundaki şartları yerine getirerek çalışmaya başlayacaktır. Bu arada eğer denetim kanununda kuruluş hükümlerini değiştiren bir şart varsa doğrudan doğruya bu son şarta uyulacaktır.

Anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin olarak TTK' da yer alan hükümler genel hükümler olup; nitelikleri sebebiyle bazı anonim şirketler için özel düzenlemeler getirilmektedir. Ülke ekonomisi yönünden büyük önem taşıyan bu nedenle büyük sermaye, sağlıklı işleyiş ve güven gerektiren bazı alanlarda bu anonim şirketler nitelik, yapı, ekonomik ve iktisadi işlevleri dolayısıyla TTK' nın kuruluş için aradığı şartlara ek şartlar öngören düzenlemelere tabi tutulmaktadır. Sigorta şirketleri bu şirketlerden olup, özel hükümlere tabidir¹⁸. Meydana gelen rizikolar neticesinde doğan zararların sigortalılar arasında dağıtılması esasına dayanan sigorta kavramının¹⁹ temelinde bir işletme ve organizasyon bulunmaktadır. Sigortacılığın mahiyeti itiba-

¹⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.474.

¹⁹ OMAĞ, Riziko, s.103.

riyle sigortacılıkla uğraşacak bu işletme ve organizasyonlar kuruluş, çalışma ve denetimleri bakımından özel kurallara tabi tutulmuştur²⁰.

TTK' nın anonim şirketlerin kuruluş, işleyiş ve sona ermesi ile anonim şirketlerde devlet denetimine dair bütün hükümlerine sigorta şirketleri de tabidir. Şirket çalıştığı süre içinde ve sona ermesinde Sigortacılık Kanunu' nda özel bir hüküm olmadıkça TTK hükümlerine tabi olmaktadır.

TTK.m.279/1 uyarınca kuruluş prosedürü şirket ana sözleşmesinin yazılı olarak hazırlanıp, kurucular tarafından imzalanıp, imzaların noter tarafından tasdik edilmesi ile başlar. Anonim şirketin kuruluşu ticaret siciline tescili ile sona erer. TTK.m.301 uyarınca anonim şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişiliğine kavuşur.

Ana sözleşmenin zorunlu unsurlarını içeren TTK.m.279 hükmünde on bent olarak yer alan düzenlemeye Sigortacılık Kanunu sigortalıların menfaatlerinin korunması amacıyla sermaye miktarı ve paylara ilişkin şartlara iki önemli istisna getirmektedir.

Sigortacılık Kanunu ile kuruluş sermayesi yerine faaliyet sermayesi esası benimsenmektedir²¹. Bu bağlamda Bakanlık tarafından belirlenecek sigorta branşlarında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri kuruluşta öngördükleri sermayeyi o branşlar itibarıyla Müsteşarlık tarafından belirlenmiş olan miktara yükseltmek zorudur.

SK.m.5/3 hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin ödenmiş sermayeleri ruhsat talep edilen sigorta branşları için öngörülen sermaye tutarları ile ve- rilmek istenen teminatlara bağlı olarak beş milyon YTL' den az olamaz²².

Türkiye' de şube açacak yabancı şirketlerin Türkiye' ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin Bakanlar Kurulu' nun 06.07.2007 tarih ve 2007/12467 sayılı kararının 1/1 hükmü ile Türkiye' de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri için belirlenen tutardan az olmaması şartı getirilmiştir.

Asgari sermaye miktarı şartı şirketlerin sigortacılık faaliyetlerini gereği gibi yerine getirebilmeleri ve sigortalıların hak ve menfaatlerini koruyabilmeleri bakımından yeterli bir sermayeye sahip olmaları düşüncesinden

²⁰ BAHTİYAR, s.77; KENDER, HSH, s.27-28.

²¹ ÖZER KABUKÇUOĞLU, s.302.

²² Mülga SMK.m.2/2-c hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin asgari sermayesi 10.3 trilyon TL olacaktır.

hareketle getirilmiştir²³. SK.m.5/3 hükmü uyarınca Müsteşarlık, söz konusu miktarı, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Üretici Fiyatları Endeksi artış oranını aşmamak kaydıyla artırmaya yetkilidir²⁴.

Minimum sermaye şartına ilave olarak SK.m.17/4-2 hükmü ile branş bazında sermaye uygulaması kabul edilmiştir. Hazine Müsteşarlığı'nın 12.07.2007 tarih ve 2007/4 sayılı genelgesi ekinde gösterilen tablolarda hayat dışı sigorta şirketlerinin branşlarının tamamı için öngörülen asgari sermaye tutarı altı milyon altı yüz YTL olarak belirlenmiştir.

SK.m.3/2-b hükmü uyarınca hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle sigorta şirketlerinde sadece nakdi kuruluş kabul edilmektedir²⁵.

Sigortacılık Kanunu uyarınca ana sözleşmede yer alacak hükümler üç grupta toplanabilir. Bu hükümler sırasıyla şirketin yapısına ilişkin hükümler (SK.m.4); ortakların oy haklarına ilişkin hükümler (SK.m.9) ve mali bünyeye ilişkin hükümlerdir (SK.m.16, 17)²⁶.

2. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYET ALANI

TTK.m.12 ve 12/8 hükümleri uyarınca sosyal sigortalar hariç olmak üzere sigortacılıkla uğraşan müesseseler ticarethane olup, bunları işleten kişiler TTK.m.18 uyarınca tüzel kişiler tacirdir. Karşılıklı sigorta ile uğraşan kooperatifler de dahil olmak üzere sigorta şirketleri bu hükme tabi olup, tüzel kişi tacir sıfatını haizdir²⁷.

Tüzel kişi tacir sıfatını haiz sigorta şirketlerinin uğraştıkları sigortacılık faaliyetinin mahiyeti başka bir ticari faaliyette bulunmalarını engelle-

²³ BOZER, s.21.; KENDER, Hukuki Sorunlar, s.4.

²⁴ Mülga SMK.m.2/7 uyarınca Bakanlık bu hükümde yer alan asgari sermaye tutarını Devlet İstatistik Enstitüsü Toptan Eşya Fiyatları Endeksi artış oranını aşmamak kaydıyla arttırmaya yetkili idi.

²⁵ ÇAKALIR/SOMER, s.60.

²⁶ Ana sözleşmede yer alan ortaklara ilişkin hükümler ile mali bünyeye ilişkin hükümler tez çalışmamızın işleyişte denetim bölümünde sigorta şirketinin yükümlülükleri altında detaylı olarak ele alınacaktır.

²⁷ KARAYALÇIN, Ticari İşletme, s.165; KENDER, HSH, s.32; KUBİLAY, s.218; ULAŞ, s.12.

mektedir. SK.m.3/1-2 ve SRŞKÇEY.m.5/1 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketleri, sigortacılık işlemleri ve bunlarla doğrudan bağlantısı bulunan işler dışında başka işlerle iştigal edemez²⁸. Sigorta şirketleri ancak sigortacılık yapabilir. Bu düzenleme ile, sigorta şirketlerinde biriken fonların verim, likidite, güven ilkelerine göre işletilmesi gerektiğinden bu yatırım işlemleri dolayısıyla faaliyet alanının sigortacılık ile bağdaşmayacak şekilde genişletilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır²⁹. Zira sigorta şirketlerinin mali gücünün daima sigortalıların alacaklarını karşılamaya yeterli halde tutulması zorunluluğu vardır ve şirketin mali imkânlarının başka işlerde de kullanılması uygun olmayan sonuçlara varabilir³⁰.

Anılan hüküm ile öngörülen başka işle iştigal yasağına aykırı davranılması halinde SK.m.34/2-a uyarınca Müsteşarlık tarafından yirmi beş bin YTL idari para cezası verilir.

Sigorta şirketlerinin münhasıran iştigal etmekle zorunlu oldukları sigortacılık faaliyetleri SK.m.5/2 hükmü uyarınca hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılır³¹. SK.m.5/2 ve SRŞKÇEY.m.11/1 hükümleri uyarınca sigorta şirketleri, hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar ana gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilirler³².

SK.m.5/2 hükmü kapsamındaki sigorta branşlarına detaylı olarak 2007/1 sayılı Sigorta Branşlarına İlişkin Tebliğ' de yer verilmektedir³³.

Anılan tebliğ uyarınca sigorta branşları yeni haliyle şu şekildedir;
- Hayat Dışı Grubu

A. Sigorta Branşları ve Bu Branşlar Altında Yapılabilecek Tazminat Ödemeleri

1. Kaza (meslek hastalıkları dahil)

²⁸ Sermaye Piyasası Kanunu 38. maddesi hükmü ile sigorta şirketlerinin Hazine Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın görüşü alınarak yatırım fonu kurabilmelerine izin vermektedir.

²⁹ KARAYALÇIN, Risk, s.67.

³⁰ KENDER, HSH, s.31.

³¹ Bu düzenleme SMK.m.7 hükmüne paralel bir düzenlemedir.

³² Durumlarını, SK.m.5 ile tespit edilecek branş ayrımına kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uyumlu hale getirmeyen sigorta şirketleri, SK'nın geçici 3. maddesi 1. fıkrası uyarınca yeni sigorta sözleşmesi akdedemez, riski artırıcı nitelikte zeyil, temdit ve yenileme yapamaz.

³³ RG:11.07.2007 tarih ve 26579 sayı.

a. ölme veya yaralanma sonucu toplu veya irat şeklinde tazminat ödemesi

b. zararın tazmini

c. (a) ve (b)'nin kombinasyonuna bağlı ödemeler

2. Hastalık/ Sağlık

a) hastalık sonucu toplu veya irat şeklinde tazminat ödemesi (hastalık)

b) tedavi masraflarının tazmini (sağlık)

c) (a) ve (b)'nin kombinasyonu (hastalık ve sağlık)

3. Kara araçları

a. motorlu kara araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

b. motorlu araçlar dışındaki kara araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat

ödemesi

4. Raylı araçlar

Raylı araçlara gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

5. Hava araçları

Hava araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

6. Su araçları (deniz, göl ve nehir araçları)

a. nehir araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

b. göl araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

c. deniz araçlarına gelen zararlar nedeniyle tazminat ödemesi

7. Nakliyat (ticari mal, bagaj ve tüm diğer mallar)

Ulaşımın şekline bağlı olmaksızın nakliyat konusu mal ve bagaja gelen zararlar

nedeniyle tazminat ödemesi.

8. Yangın ve doğal afetler

- a. yangın
- b. patlama
- c. deprem
- ç. sel
- d. deprem ve sel dışındaki doğal afetler
- e. nükleer enerji
- f. toprak kayması

nedeniyle doğan tazminat ödemeleri (3, 4, 5, 6 ve 7 kapsamındaki mallar için uygulanmaz).

9. Genel zararlar

a) Dolu veya dondan kaynaklanan zararlar nedeniyle tazminat ödemeleri (3, 4, 5, 6 ve 7 kapsamındaki mallar için uygulanmaz)

b) 8’de sayılan haller dışında hırsızlık ve diğer tüm olaylardan kaynaklanan zararlar nedeniyle tazminat ödemeleri

10. Kara araçları sorumluluk

Kara araçlarından kaynaklanan sorumluluklar (taşıyıcı sorumluluğu dahil) nedeniyle tazminat ödemeleri.

11. Hava araçları sorumluluk

Hava araçlarından kaynaklanan sorumluluklar (taşıyıcı sorumluluğu dahil) nedeniyle tazminat ödemeleri.

12. Su araçları sorumluluk (deniz, göl ve nehir araçları)

Su araçlarından kaynaklanan sorumluluklar (taşıyıcı sorumluluğu dahil) nedeniyle tazminat ödemeleri.

13. Genel sorumluluk

10, 11 ve 12 kapsamında sayılanlar dışındaki tüm sorumluluklar nedeniyle tazminat ödemeleri.

14. Kredi

a) borcun ödenmemesine veya borçlunun aczine bağlı tazminat ödemeleri

b) ihracat kredisine bağlı tazminat ödemeleri

c) taksitle verilen kredilere bağlı tazminat ödemeleri

ç) uzun vadeli konut kredisine bağlı tazminat ödemeleri

d) tarım kredisine bağlı tazminat ödemeleri

15. Emniyeti suistimal

16. Finansal Kayıplar

a) istihdam risklerinden kaynaklanan tazminat ödemeleri,

b) gelir yetersizliğinden kaynaklanan tazminat ödemeleri,

c) hava şartlarının neden olduğu zararlardan kaynaklanan tazminat ödemeleri,

ç) gelir kaybı nedeniyle tazminat ödemeleri,

d) genel giderlerin devam ettirilebilmesine yönelik tazminat ödemeleri,

e) beklenmeyen ticari giderler nedeniyle yapılan tazminat ödemeleri,

f) piyasa değerindeki kayıp nedeniyle yapılan tazminat ödemeleri,

g) kira veya gelir kaybına bağlı tazminat ödemeleri,

h) ticari olan ya da olmayan diğer finansal kayıplardan kaynaklanan tazminat ödemeleri.

17. Hukuksal Koruma

Hukuksal çıkarların korunması için yapılması gereken giderlere bağlı ödemeler.

18. Destek

Seyahat ederken ya da evinden uzaktayken zarurete düşen sigortalıya yapılan ödemeler.

B. Birden Fazla Branş İçin Verilen Ruhsat Tanımları

I. Kaza ve Hastalık/Sağlık Sigortası

1. Kaza (meslek hastalıkları dahil)

2. Hastalık/Sağlık

II. Kara Taşımacılığı Sigortası

3. Kara araçları

7. Nakliyat (ticari mal, bagaj ve tüm diğer mallar)

10. Kara araçları sorumluluk

III. Nakliyat ve Ulaşım Sigortası

4. Raylı araçlar

6. Su araçları (deniz, göl ve nehir araçları)

7. Nakliyat (ticari mal, bagaj ve tüm diğer mallar)

12. Su araçları sorumluluk (deniz, göl ve nehir araçları)

IV. Havacılık Sigortası

5. Hava araçları

7. Nakliyat (ticari mal, bagaj ve tüm diğer mallar)

11. Hava araçları sorumluluk

V. Yangın Sigortası ve Diğer Zararlar

8. Yangın ve doğal afetler

9. Genel zararlar

VI. Sorumluluk Sigortaları

10. Kara araçları sorumluluk

11. Hava araçları sorumluluk

12. Su araçları sorumluluk (deniz, göl ve nehir araçları)

13. Genel sorumluluk

VII. Kredi ve Emniyeti Suistimal Sigortaları

14. Kredi

15. Emniyeti suistimal

- Hayat Grubu

A. Sigorta Branşları ve Bu Branşlar Altında Yapılabilecek Ödemeler

1. Hayat

a) süre sonunda hayatta kalma halinde yapılacak ödeme (yaşama),

b) ölüm halinde yapılacak ödeme (ölüm),

c) (a) ve (b)'nin kombinasyonuna bağlı ödeme (karma),

ç) geri prim iadesi,

d) irat ödemesi,

e) hayat sigortasına tamamlayıcı olarak akdedilen (a,b,c,d) profesyonel çalışma yoksunluğu dahil cismani zararlar nedeniyle yapılan ödeme.

2. Evlilik Sigortası, Doğum Sigortası

3. Yatırım Fonlu Sigortalar

Yatırım fonları ile bağlantılı olarak verilen yaşama, ölüm, karma veya geri prim iadesi ile irat ödemeli hayat sigortalarına bağlı ödeme.

4. Sermaye İtfa Sigortası

Peşin ya da taksitli prim ödemeleri karşılığında, süresi ve miktarı açısından belirli olan taahhütleri kapsayan aktüeryal tekniğe dayanan birikim işlemlerine bağlı ödeme.

5. Fonların Yönetimi İşlemi

- Emeklilik fonlarının yönetim işlemleri; ilgili müessese açısından yatırımların (plasmanların) yönetimine ve özellikle ölüm, hayatta kalma ya da faaliyetlerin durması ya da azalması hallerinde tazminat ödemeyi üstlenen kurumların rezervlerini temsil edici aktiflerin yönetimine dayanan işlemler,

- Sermayenin korunması ya da asgari faiz ödemesine ilişkin sigorta ile birlikte yapılan yukarıdaki işlemler,

6. Kaza (meslek hastalıkları dahil)

a) ölme veya yaralanma sonucu toplu veya irat şeklinde tazminat ödemesi

b) zararın tazmini

c) (a) ve (b)'nin kombinasyonuna bağlı ödemeler

7. Hastalık/Sağlık

a) hastalık sonucu toplu veya irat şeklinde tazminat ödemesi (hastalık)

b) tedavi masraflarının tazmini (sağlık)

c) (a) ve (b)'nin kombinasyonu (hastalık ve sağlık)

Yukarıda belirtilen branşların ele alınışı bakımından Sigortacılık Kanunu ile mülga Sigorta Murakabe Kanunu arasında ciddi farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Sigortacılık Kanunu uyarınca yapılan branş düzenlemesinde mülga SMK' da varolmayan yeni bir çok branş ve bu branşlar altında yeni çeşitli teminatlarla yer verilmiştir. Yeni branş düzenlemeleri bu branşlar altında yapılacak tazminat ödemelerini gösterir biçimde ele alınmıştır. Mülga SMK' ya göre alınan ruhsatların hepsinin birebir karşılığı yeni branş ve alt ayrımları bulunmamaktadır. Bu nedenle mülga SMK kapsamında alınan ruhsatların Sigortacılık Kanunu ile uyumlaştırılması zorunluluğu gündeme gelmektedir. Bu uyumlaştırma kazanılmış haklar korunarak gerçekleştirilecektir. Uyumlaştırmaya ilişkin ilkeler, "Hazine Müsteşarlığı"nın Sigorta

Branşlarına İlişkin Tebliğin Uygulama Esaslarına Dair Genelge”³⁴ ile “Hazine Müsteşarlığı’ nın Ruhsatname Yenilemelerine İlişkin Sektör Duyurusu”³⁵ nda belirtilmektedir.

Yeni sigortaların yapılabilmesi ancak yeni ruhsat başvuruları ile mümkün olacaktır. Sigorta şirketleri teminatların tümünü veya bir kısmını içerecek şekilde ruhsat başvurusunda bulunabilir. Ruhsatlar branş bazında verilmektedir. Branş altındaki teminatların tamamı için ruhsat başvurusunda bulunulmamişsa ruhsatta bu durum belirtilecektir.

Avrupa Birliği’ nde sigorta şirketlerinin sadece sigortacılık faaliyetiyle iştigali esastır. Sigortacılık yapacak şirketlerin faaliyetlerinin sigortacılık dışı alanları kapsamaması gerekir. 92/49/EEC.m.6/1-b hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin iştigal konularını diğer bütün ticari faaliyetlerden hariç tutarak sigortacılık faaliyeti ve doğrudan bu faaliyetle ilgili işlemlerle sınırlandırılması gerekmektedir.

3. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN YAPISI

Sigorta şirketlerinin yapısı iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir sigorta şirketinin iç teşkilatı TTK hükümlerine ve işletmecilik esaslarına göre kurulur³⁶. Sigorta şirketlerinin iç teşkilatı genel olarak şirketin organları ile hizmet ve teknik birimleri şeklinde gerçekleşmektedir³⁷.

A. Organları

Sigortacılık Kanun’ unun “Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin teşkilatı” başlıklı 4. maddesi ile sigorta şirketinin organları düzenlenmektedir. Anılan hükümde şirketin yönetim kurulu, denetçi, genel müdür ve diğer müdürlere ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Sigorta şirketinin organlarına ilişkin düzenlemelere SRŞKÇEY’ de de yer verilmektedir.

³⁴ 26.09.2007 tarih ve 2007/11 sayılı genelge.

³⁵ 26.09.2007 tarih ve 2007/14 sayılı duyuru.

³⁶ BOZER, s.15.

³⁷ Çalışmamızın konusunu sigorta şirketlerinin dış örgütlenmesi ilgilendirmediğinden sigorta araçları olarak nitelendirilen bu grup ele alınmamaktadır.

SK.m.4 uyarınca şirket teşkilatı genel kurul, yönetim kurulu, genel müdür, genel müdür yardımcısı, murahhas üyeler, denetçiler ve mülga SMK' da yer alan düzenlemeden farklı olarak bir iç denetim sistemi biriminden oluşmaktadır.

SK.m.4 ve SRŞKÇEY.m.6/2, 7/1, 8/1 hükümleri uyarınca sigorta şirketlerinde yönetim kurulu üyelerinin, genel müdür ve yardımcılarının, murahhas üyelerin, genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarında görev yapan diğer yöneticilerin, denetçilerin, şirketinin hakim hissedarı tüzel kişilerin yönetim ve denetimine sahip kişilerin SK.m.3/2-a hükmünde sayılan sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucuları ve ortaklarında aranan şartları – mali güç dışında - taşınması gerekmektedir.

SK.m.4 hükmünün yaptığı atıf neticesinde sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin yukarıda belirtilen yöneticilerinin SK.m.3/2-a uyarınca³⁸;

- Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması,
- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 20/3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı %10 ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması,
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkum edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması gerekmektedir³⁹.

³⁸ SMK.m.2' de şirketin özellikleri ele alınırken, SK.m.3/2 hükmünde kurucuların özellikleri sayılmış, kooperatifler detaylı olarak düzenlenmiştir.

³⁹ SK' nın geçici 8. maddesi 1. fıkrası uyarınca 5237 sayılı TCK' nın yürürlüğe girmesinden önce taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla ağır para cezasına yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsız-

Anılan hükümde yönetim kurulu üyeleri için mali güç şartının aranmayarak; eğitim ve deneyim şartlarının aranması yerinde ve AB sigorta mevzuatına uygun bir düzenlemedir. SK.m.3/2-a hükmünde sayılan şartlar değerlendirildiğinde kanunun sigorta ve reasürans şirketlerinin kurucu, ortak, yönetici ve denetçiler için, Avrupa Birliği direktiflerinde öngörüldüğü gibi, “güvenilir ve itibarlı kişi olma şartı” getirdiği ifade edilebilir⁴⁰. Zira 73/239/EEC, 73/240/EEC ve 92/49/EEC sayılı direktifler uyarınca sigorta şirketleri mesleki niteliklere ya da deneyime sahip olan güvenilir kişiler tarafından yönetilmelidir. Sigorta şirketlerinin yöneticileri müflis olmamalı ve yönetim bilimi ile ilgili eğitim almış veya sigorta şirketlerinin yönetim konusunda deneyimli kişiler olmalıdır. 73/240/EEC'nin 3/1 maddesi, ev sahibi üye devlet vatandaşlarından iyi hal kağıdı ve daha önce iflas etmemiş olduklarının ispatını yada benzer belgeleri istiyorsa diğer üye devlet vatandaşlarının kendi ülkelerinden ya da geldikleri ülkeden söz konusu yeterliliğe sahip olduklarına dair alacakları adli sicil belgeleri veya yetkili adli veya idari merciler tarafından düzenlenmiş dengi belgeleri kanıt olarak yeterli addetmektedir. Anılan hüküm ile müflis olmama şartının nasıl ispatlanacağı hususu belirlenmektedir.

SK.m.34/2-b uyarınca 4/2 ve 4/7 belirtilen nitelikleri taşımayan kişilerin şirketçe atanmasından ve bu hükümlerde belirtilen nitelikleri taşımayan kişilerin hükümde belirtilen görevleri üstlenmesinden dolayı uyarılan şirketin ya da ilgilinin, bu uyarının gereğini bir ay içinde yerine getirmemesi halinde sekiz bin YTL; SK.m.4/8 uyarınca etkin bir iç denetim sistemi kurulması ve yeteri kadar iç denetim elemanı çalıştırılması zorunluluğuna aykırı davranılması halinde uyarılan şirketin altı ay içinde durumunu düzeltmemesi halinde on bin YTL idari para cezası Müsteşarlık tarafından uygulanır.

---

lık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, karapara aklama veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunanlar sigorta şirketlerinde veya reasürans şirketlerinde kurucu olamaz, sigorta acenteliği, brokerlik ve sigorta eksperliği yapamaz ve bu amaçla kurulmuş tüzel kişilerde ortak olamaz ve çalışamaz.

⁴⁰ CAN, s.217; KENDER, HSH, s.41; ÖZER KABUKÇUOĞLU, s.302; SOMUNCU, s.3.

SRŞKÇEY.m.9 hükmü ile sigorta şirketinde görev yapan yöneticilerin yapamayacağı işlemler düzenlenmektedir. Anılan hüküm uyarınca şirketin yönetim kurulu üyeleri, denetçileri ile şirket adına imza atmaya yetkili olanlar, görevli oldukları şirketin acenteliğini yapamaz, brokerlik yahut sigorta eksperliği ile iştigal edemez, bu faaliyetleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş bulunan şirketlere ortak veya yönetim ve denetim kurulu üyesi olamaz, şirketin faaliyet alanı ile ilgili konularda ücret karşılığı iş ilişkisine giremez. Bu sınırlamalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir.

Aynı hüküm uyarınca yabancı sigorta ve yabancı reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubelerinin müdürler kurulu üyeleri, denetçileri ve şube adına imza atmaya yetkili olanlar, görevli oldukları şubenin acenteliğini yapamaz, brokerlik yahut sigorta eksperliği ile iştigal edemez, bu faaliyetleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş bulunan şirketlere ortak veya yönetim ve denetim kurulu üyesi olamaz, şirketin faaliyet alanı ile ilgili konularda ücret karşılığı iş ilişkisine giremez. Bu sınırlamalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir.

a.Genel Kurul

Sigortacılıkla uğraşmak üzere kurulmuş bulunan bir anonim şirketin en üst karar organı genel kuruldur. Sigorta şirketinin genel kurulunu pay sahipleri teşkil etmektedir. Genel kurul şirket ortaklarının katılımı ile toplanır.

Sigortacılık Kanunu’ nun “İntifa veya Oy Kullanma Haklarının Edinilmesi” başlıklı 9. maddesi ve SRŞKÇEY’ nin “Dolaylı Pay, Oy ve İntifa Hakkı Sahipliği” başlıklı 20. maddesi hükümleri ile şirket ortaklarının oy haklarına ilişkin düzenlemeler getirilmektedir. Anılan hükümler uyarınca bir kimsenin şirketteki katılımının yüzdesi, o kimsenin sahibi olduğu payın veya payların itibari değerleri toplamı, katılan şirket sermayesine oranlanarak bulunur. Şirkette tüzel kişiler aracılığı ile olan dolaylı pay sahipliği oranı, katılım oranlarının çarpılması suretiyle hesaplanır.

Bir kimsenin şirketteki oy oranı, o kimsenin sahip bulunduğu kullanılabilir toplam oy haklarının şirketteki toplam oy haklarına oranlanmasıyla bulunur.

Belirtildiği üzere hesaplanan pay ve oy hakları esas alındığında doğrudan veya dolaylı olarak sermayenin ya da oy ve intifa haklarının %10 ve daha fazlasına sahip olan veya bu oranların altında olsa dahi şirketin denetim ve yönetimine etkili olabilecek şekilde yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazını veren hisselerle sahip olan ortakların sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması şarttır. Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, bu nitelikleri taşımayan ortaklarını Müsteşarlığa bildirir. Kurucularda aranan nitelikleri kaybeden ortaklar temettü dışındaki ortaklık haklarından yararlanamaz. Bu halde diğer ortaklık hakları kayyım tarafından kullanılır⁴¹.

b. Yönetim Kurulu

SK.m.4/1 ve SRŞKÇEY.m.6/1 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketlerinin yönetim kurulları genel müdür dahil beş kişiden az olamaz. Genel müdür, yönetim kurulunun doğal üyesidir⁴². Anonim şirketlerde yöne-

⁴¹ Mülga SMK' daki düzenlemede (SMK.m.8/2) bu hakları Birlik kullanmaktaydı.

⁴² Hazine Müsteşarlığı 16.07.2008 tarih ve 2008/22 sayılı genelgesi ile; "şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu için belirlenen sayıya genel müdür dahildir. Diğer bir ifade ile şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu için öngörülen sayıya, genel müdür "artı bir" üye olarak ilave edilmez. Aksi bir yorum; sözleşme özgürlüğü ve irade muhtariyeti çerçevesinde, şirket kurucuları ya da genel kurul tarafından hazırlanan şirket ana sözleşmesinde yer alan düzenlemelere ve bu kapsamda özellikle yönetim kurulu üye sayısına ilişkin hükümlere müdahale niteliği taşır. Halbuki, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu tam aksine sözleşme hukuku hükümlerine ve taraf iradelerine mümkün olduğunca sadık kalma eğilimindedir. Yapılan açıklamalar çerçevesinde, mezkur hükümlerin uygulanmasında, şirket ana sözleşmelerinde yönetim kurulu üye sayısına ilişkin hükümlere bağlı kalınmalı ve genel müdürler yönetim kurulunun doğal üyesi olarak bu sayı içerisinde değerlendirilmelidir." şeklinde beyanda bulunmuştur.

Bunun yanı sıra 16.07.2008 tarih ve 2008/30 sayılı genelgesi ile; "Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Genel Müdürlüğünün Yönetim Kurulu Üyeliğine İlişkin 2008/22 sayılı Genelge"de belirtilen esaslara durumu uymayan sigorta ve reasürans şirketlerinin, gerek 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu hükümleri gerekse Türk Ticaret Kanunu'nun genel hükümleri çerçevesinde, ya mevcut yönetim kurulu üye sayılarında ya da ana sözleşmelerinde değişiklik yapmaları gerektiği" düzenlemesini getirmiştir.

tim kurulunun asgari üye sayısının üç olarak belirleyen TTK.m.312/1 düzenlenmesi sigorta şirketlerinin yönetim kurulları açısından sınırlanmaktadır.

SK.m.4/2 ve SRŞKÇEY.m.6/2 hükümleri uyarınca yönetim kurulu üyelerinin SK.m.3/2-a' da düzenlenen -mali güç dışında- sigorta ve reasürans şirketi kurucuları ve ortaklarında aranan şartları taşıması; çoğunluğunun en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olması ve sigortacılık, iktisat, işletme, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik, aktüerya veya mühendislik alanlarında en az üç yıl deneyimi olan kişilerden seçilmesi şarttır.

Yönetim kurulu üyelerinde aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.

SRŞKÇEY.m.6/3 uyarınca yönetim kurulu üyelerinde aranacak itibar, SRŞKÇEY.m.5/2-c ile f hükümlerinde belirtilen iş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine; vergi borcu bulunup bulunmadığına; sosyal güvenlik prim borcu bulunup bulunmadığına; son beş yıl içinde kullandığı krediler ve finansman kaynakları dolayısıyla icra takibine uğrayıp uğramadığına; mali güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirilir.

SRŞKÇEY.m.6/4 uyarınca genel müdür hariç yönetim kurulu üyelerinin seçilmelerinden itibaren veya herhangi bir nedenle üyeliğin boşalması halinde görevlendirilmelerini izleyen on iş günü içinde, şirket tarafından düzenlenecek bir yazı ekinde;

- Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Yönetim Kurulu Üyeleri, Denetçileri ve Yöneticilerine İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,
- Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi,
- Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmediklerine ilişkin yetkili makamlardan alınacak belgelerin aslı,
- Son ödeme tarihi geçmiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği,

- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin taahhütname,
- Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti,
- Noter ya da ilgili üniversite/yüksek okul tarafından onaylanmış diploma sureti Müsteşarlığa gönderilir.

SRŞKÇEY.m.6/5 uyarınca görevlendirilen yönetim kurulu üyelerinin gerekli nitelikleri taşımadığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlık bu kimselerin görevden alınmasını talep eder. Şirket bu talebi derhal yerine getirmek ve ilgilinin görevden alındığını en geç beş iş günü içinde Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.

SRŞKÇEY.m.6/6 ve Bakanlar Kurulu' nun 06.07.2007 tarih ve 2007/467 sayılı kararının 3. maddesi uyarınca Türkiye' deki merkez şubelerde yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan ve şube müdürünün de dahil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu kurulur. Merkez şube müdürleri ile müdür yardımcıları, Türkiye'de kurulu sigorta ve reasürans şirketlerinin genel müdür ile genel müdür yardımcısı gibi değerlendirilir.

SK.m.4/4 ve SRŞKÇEY.m.8/6 hükümleri uyarınca murahhas üyelerin genel müdürde aranan şartları taşıması zorunludur.

Murahhas üyeler şirketin yönetimi ile ilgili yetkilerle donatılmış olup yönetime ilişkin karar almada görevlidir⁴³.

c. Genel Müdür ve Yardımcıları

SK.m.4/3 ve SRŞKÇEY.m.8/1 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketlerinin genel müdür ve yardımcılarının, SK.m.3/2-a hükmünde düzenlenen -mali güç dışında- sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucula-

⁴³ ERİŞ, s.1930-1931; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.540.

rında aranan şartları taşıması; en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmaları ve genel müdürlüğe atanacakların en az on yıl, sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu genel müdür yardımcılıklarına atanacakların yedi yıldan az olmamak üzere sigortacılık, iktisat, işletme, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik, aktüerya veya mühendislik alanlarının en az birinde; diğer genel müdür yardımcılıklarına atanacakların da sorumlu olacakları alanda en az yedi yıl deneyim sahibi olması şarttır. Genel müdür ve genel müdür yardımcılarında aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.

Genel müdür yardımcılıklarından en az birinin sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu olması zorunludur.

SRŞKÇEY.m. 6/1 uyarınca genel müdürde pay sahibi olma şartı aranmaz.

SK.m.4/5 ve SRŞKÇEY.m.8/5 hükümleri uyarınca başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan diğer yöneticiler de genel müdür ve genel müdür yardımcılarında ilişkin hükümlere tabidir.

SRŞKÇEY.m.8/2 uyarınca genel müdür, genel müdür yardımcılarını ve diğer yöneticilerde aranacak itibar, SRŞKÇEY.m.5/2-c ile f hükümlerinde belirtilen iş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine; vergi borcu bulunup bulunmadığına; sosyal güvenlik prim borcu bulunup bulunmadığına; son beş yıl içinde kullandığı krediler ve finansman kaynakları dolayısıyla icra takibine uğrayıp uğramadığına; mali güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirilir.

SRŞKÇEY.m.8/3 uyarınca genel müdür, genel müdür yardımcılarını ve diğer yöneticilere ilişkin olarak yapılacak atamadan önce şirket tarafından,

- Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları ve Diğer Yöneticilere İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,
- Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi,

- Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmediklerine ilişkin yetkili makamlardan alınacak belgelerin aslı,
- Son ödeme tarihi geçmiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği,
- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin taahhütname,
- Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti,
- Noter ya da ilgili üniversite/yüksek okul tarafından onaylanmış diploma sureti Müsteşarlığa gönderilir.

Belgelerin eksiksiz biçimde Müsteşarlığa ulaşmasını izleyen on iş günü içinde Müsteşarlıkça olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin ataması yapılabilir.

SRŞKÇEY.m.8/4 uyarınca genel müdür veya genel müdür yardımcısı olarak görev yapanların herhangi bir nedenle görevden ayrılmaları halinde şirketçe ve görevden ayrılan kişi tarafından Müsteşarlığa hitaben düzenlenecek bir yazı ile görevden ayrılma nedenlerinin ayrılış tarihinden itibaren on iş günü içinde bildirilmesi zorunludur.

SRŞKÇEY.m.8/8 uyarınca Türkiye' de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin merkez şube müdürleri ile müdür yardımcıları, Türkiye' de kurulu sigorta ve reasürans şirketlerinin genel müdür ve genel müdür yardımcısına ilişkin hükümlere tabidir.

SRŞKÇEY.m.8/7 uyarınca genel müdür ve genel müdür yardımcıları dışındaki şirket çalışanlarından birinci derece imza yetkisini haiz olanların, SK.m.3/2-a-4 uyarınca taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkum edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcı-

cılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması gerekmektedir. Şirket gerekli nitelikleri haiz olduğunu gösterir belgelerle birlikte bu kişilerin güncel listesini Müsteşarlığın denetimine hazır bulundurur. Söz konusu liste ilgililerin aranan nitelikleri taşıdıklarına dair şirket genel müdür ve genel müdür yardımcısının beyanını içeren bir yazı ekinde her yılın Ocak ve Temmuz aylarının ilk haftasında Müsteşarlığa gönderilir.

SRŞKÇEY.m.8/8 uyarınca Türkiye' de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin merkez şubesinde birinci derece imza yetkisini haiz diğer çalışanları hakkında da bu hüküm uygulanır.

d. Denetçiler

SK.m.4/1 ve SRŞKÇEY.m.7/1-1 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketlerinin denetçileri ikiden az olamaz. Söz konusu düzenleme ile TTK.m.347' de öngörülen bir ya da daha çok denetçi bulunması gerektiği düzenlemesinden ayrıldığı görülmektedir.

SK.m.4/6 uyarınca sigorta ve reasürans şirketlerinin denetçilerinin SK.m.3/2-a' da düzenlenen -mali güç dışında- sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları taşıması; en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmaları ve sigortacılık, iktisat, hukuk, maliye, işletme ve muhasebe alanlarında en az üç yıl deneyimi olan kişilerden seçilmesi şarttır.

Denetçilerde de mali güç şartı aranmamaktadır. Denetçilerin hissedarların menfaatlerini zarara uğratabilecek hesap hatalarını bulup ortaya çıkarmak veya bilançoda hata varsa onu bulup tespit etmekle görevli olması sebebiyle sadece muhasebe alanında bilgi ve deneyim sahibi olmasının yeterli olduğu zira denetçilerin şirketi idare etmeyeceği ifade edilmektedir⁴⁴.

Denetçilerde aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.

⁴⁴ EKENER, s.88.

SRŞKÇEY.m.7/2 uyarınca denetçilerde aranacak itibar, SRŞKÇEY.m.5/2-c ile f hükümlerinde belirtilen iş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine; vergi borcu bulunup bulunmadığına; sosyal güvenlik prim borcu bulunup bulunmadığına; son beş yıl içinde kullandığı krediler ve finansman kaynakları dolayısıyla icra takibine uğrayıp uğramadığına; mali güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirilir.

SRŞKÇEY.m.7/3 uyarınca denetçilerin göreve başlamasını izleyen on iş günü içinde,

- Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Denetçilerine İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,
- Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi,
- Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmediklerine ilişkin yetkili makamlardan alınacak belgelerin aslı,
- Son ödeme tarihi geçmiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği,
- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin taahhütnâme,
- Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti,
- Noter ya da ilgili üniversite/yüksek okul tarafından onaylanmış diploma sureti Müsteşarlığa gönderilir.

Denetçilerin gerekli nitelikleri taşımadığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlık bu kimselerin görevden alınmasını talep eder. Şirket, bu talebi derhal yerine getirmek ve ilgilinin görevden alındığını en geç beş iş günü içinde Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.

SRŞKÇEY.m.7/4 uyarınca yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubelerinin denetçileri hakkında da bu hüküm uygulanır.

e. İç Denetim Birimi

SK.m.4/8 ve SREŞİSY.m.4 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketleri; tüm iş ve işlemlerinin, sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunun sürekli kontrol edilmesi, denetlenmesi ile hata, hile ve usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesi amacıyla risk yönetim sistemleri de dahil olmak üzere etkin bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu zorunluluk Sigortacılık Kanunu ile AB sigorta mevzuatına uygun olarak getirilmiş yeni bir düzenlemedir⁴⁵. İç denetim sistemine ilişkin bir düzenleme mülga SMK’da bulunmamaktaydı.

İç denetim sigorta veya reasürans şirketine hizmet amacıyla, şirketin faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmek için şirket içinde kurulmuş bir değerlendirme sistemidir.

İç denetim, şirketin risk yönetimi, kontrol ve kurumsallıkla ilgili süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için sistematik ve disiplinli edilmiş bir yaklaşım getirerek şirketin amaçlarına ulaşmasına yardım eden bir faaliyettir⁴⁶.

SREŞİSY.m.12 uyarınca iç denetim sisteminin amacı, üst yönetime şirket faaliyetlerinin Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile şirket içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır.

İç denetim süreci, denetimin planlanması, elde edilen bilgilerin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi, denetim sonuçlarının ilgili yönetim kademesine raporlanması ve izlenmeden oluşur. İç denetim süreci, şirketin her biriminin faaliyetlerinin uygunluk, etkinlik ve performansını ölçmeyi ve üretilmiş her türlü bilginin güvenilirliğinin mevzuat ve muhasebe açısından incelenmesi ve tüm bulguların üst yönetime raporlanmasından oluşur. İç

⁴⁵ SOMUNCU, s.3.

⁴⁶ AYKAÇ, s.456; KARAYALÇIN, Muhasebe, s.198; OKSAY/ACAR, s.26.

denetçiler risk yönetiminin tam, etkin ve verimli olduğu konusunda üst yönetime ve yönetim kuruluna objektif bilgi sağlar. Bu bağlamda iç denetim; finansal denetim, uygunluk denetimi ve faaliyet denetimi kapsamaktadır. İç denetim birimi finansal denetim yaparken, finansal tablolara temel oluşturan muhasebe bilgilerinin doğruluk ve güvenilirliğini araştırır. Bu bilgileri elde etmek için kullanılan kayıt ortamını ve raporlama sistemini gözden geçirir. İç denetim birimi uygunluk denetimi kapsamında, şirket faaliyetlerinin yönetim programlarına ve kanunlara uygunluğunu ölçerek, iç denetim sisteminin amacına uygun işleyip işlemediğini değerlendirir.

İç denetim biriminin temel görevi, şirketin muhasebe ve iç kontrol sistemleri ile finansal durum ve faaliyet sonuçlarını incelemek ve önerilerde bulunmaktır. İç denetçi, kontrollerin⁴⁷ yerindeliğini irdelemek, gerektiğinde yeni kontroller önermek veya gereksiz kontrollere son vermek, kontrol modellerini uygulamak, kontrol öz değerlendirmesini uygulamak, riskler ve kontroller hakkında eğitim vermekle görevlidir⁴⁸.

SREŞİSY.m.13 uyarınca şirkette iç denetim faaliyeti, iç denetim birimi ya da teftiş kurulu tarafından yürütülür. İç denetim biriminde şirketin büyüklüğüne, faaliyetlerinin karmaşıklığına, yoğunluğuna, kapsamına ve risk düzeyine bağlı olarak, kanun ve ilgili mevzuat ile şirket içi düzenlemelerde öngörülen denetim hizmetlerinin aksatılmadan ve bu hizmetlerin gerektirdiği seviyede yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda iç denetçi veya

⁴⁷ Bu bağlamda iç denetim ve iç kontrol kavramlarının birbirlerinden farklı olduğunu belirtmekte fayda vardır. İç denetim, şirketin kendi iç kontrollerinin tatmin edici işlediğini teyit etmek amacıyla kendi yararına sürdürdüğü bir denetimdir. İç kontrol ise şirket varlıklarını korumak ve her türlü kayıpları önlemek; muhasebe verilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak; işletme faaliyetlerinin etkinliğini geliştirmek ve yönetim politikalarına bağlılığı özendirmek amaçlarını gerçekleştirmek için şirketteki örgüt yapısı, uygulanan yöntemler ve ölçüleri tamamıdır⁴⁷. İç kontrol şirketin yönetim kurulu üyeleri, yönetim ve diğer personeli tarafından etkilenen ve faaliyetlerin etkinliği ve verimliliği, finansal raporlamanın güvenilirliği ve ilgili yasal düzenlemelere uygunluk sağlamak için amaçlara ulaşmada dikkate alınacak yeterli güveni sağlamak üzere tasarlanmış bir süreçtir⁴⁷. SREŞİSY.m.10 hükmü uyarınca, iç kontrol faaliyetleri asgari olarak faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü, iletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü ve uyum kontrollerini kapsar. İç kontrolün amacı, kişilere riskleri yönetmeleri konusunda yardımcı olarak şirketin hedeflerine ulaşmasını sağlamaktır. İç denetim ise yönetimin faaliyetlerine destek olan bir danışma birimidir. Bu bağlamda iç denetimin, iç kontrolün bir parçası olduğu görülmektedir.

⁴⁸ AYKAÇ, s.456.

müfettiş çalıştırılır. İç denetim birimi yöneticisinin en az dört yıllık üniversite mezunu, beş yıllık sigortacılık ve/veya finans alanlarından birinde deneyeime sahip olması şarttır. SREŞİSY.m.19 uyarınca iç denetim sisteminin dışarıdan hizmet yoluyla satın alınması da mümkündür.

SREŞİSY.m.14 uyarınca iç denetçiler görev ve sorumluluklarını tarafısız ve bağımsız olarak icra eder. Bu amaçla iç denetçilerin, iç denetim birimi yöneticisi ve yönetim kurulu haricinde, şirket yönetiminde yer alan hiçbir kişiye karşı hesap verme sorumluluğunun bulunmaması ve görevlerinin icrasında menfaat çatışmalarından uzak olmaları sağlanır.

İç denetim birimi görevini ifa ederken SREŞİSY.m.16 uyarınca iç denetim planını⁴⁹ hazırlar ve yapacağı denetlemenin neticesinde SREŞİSY.m.18 uyarınca iç denetim raporunu⁵⁰ hazırlar.

⁴⁹ İç denetim planlarında;

- a. Riske dayalı değerlendirmeler sonucunda önem ve öncelik sıralamasına da yer verilerek dönem içerisinde denetlenecek alanlara,
- b. Denetimin amacına,
- c. Denetlenecek her bir alan veya faaliyet ile ilgili özet risk değerlendirmelerine, Kanun ve ilgili diğer mevzuata,
- ç. Planlanan denetim çalışmasının gerçekleştirileceği zamana ve denetim dönemine,
- d. Denetim faaliyetleri için gerekli olan kaynaklara ve kaynak kısıtlamalarının olası etkilerine,
- e. Şirket içinde tüm varlıkların, hesap ve kayıtların, belgelerin, personelin ve şirket güvenliğini etkileyebilecek diğer tüm unsurların yerinde incelenmesine,
- f. Çeşitli kontrol dokümanları ve araçları üzerinden genel veya özel gözlemlere ve izlemeye dayalı kontrol ya da inceleme yapılmasına,
- g. Şirketin yapısı ve faaliyetlerinin özelliğine göre merkezden de inceleme ve denetleme faaliyetlerinde bulunulmasına,
- ğ. Şirketin merkez teşkilatındaki birimler, bölge ve şubeleri ile acentelerinin sigortacılık mevzuatına, şirket hedef ve politikalarına, şirketçe alınan kararlara uygun çalışıp çalışmadığının tespit edilmesine,
- h. Yönetici ve personelin verilen hedeflere uyum bakımından başarılı olup olmadıklarının belirlenmesine,
- ı. İzledikleri, denetledikleri ve kontrol ettikleri hususlara ilişkin olarak şirket personelinin veya acentelerden ilave açıklama istenilmesi, bunların bilgi ve görüşlerine başvurulmasına, gerekli gördüklerinde şirkette bulunan diğer birimlere uyandı bulunulmasına yer verilir.

⁵⁰ İç denetim raporlarında;

- a. Tespit edilen sorunlar ve sonuçlara ilişkin özete,
- b. Denetimin kapsam ve amaçlarına,
- c. Detaylı denetim sonuçlarına (tespit edilen hususlar çerçevesinde denetlenen konuya verilen önem derecesi ve ayrıntılı nedenleri),
- ç. Varsa önerilere ve bunların faydalarına,

İç denetim birimi SREŞİSY.m.17 uyarınca genel müdürlükteki tüm birimleri, bölge müdürlükleri ve şubeleri ile taşra teşkilatı için yılda en az bir kez, tüm acenteleri için en az üç yılda bir kez raporlama yapmalıdır. Ancak, bankalar hariç olmak üzere şirketin toplam prim üretimi içerisindeki payı en az %5 ve daha yüksek olan veya tahsilat oranı düşük olan acenteler için yılda en az bir kez yerinde denetim yapılmalıdır. Diğer taraftan, acentelerde yapılacak olan inceleme ilgili şirketin iş ve işlemleri ile sınırlıdır.

B. Hizmet ve Teknik Birimler

Hayat dışı sigorta şirketlerinin hizmet ve teknik birimleri sırasıyla; istatistik ve aktüerya, muhasebe ve tahsilat, poliçe, hukuk, teftiş ve hasar tespit birimleridir⁵¹.

Sigortacılık Kanunu istatistik ve aktüerya ile hasar tespit birimleri açısından yeni düzenlemeler getirmektedir. Şöyle ki;

SK.m.21/1 hükmü⁵² ile hayat dışı sigorta şirketleri için de aktüer⁵³ çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir. Aktüerler Yönetmeliği' nin 16. maddesi uyarınca şirketler en az bir aktüerle çalışmak zorundadır. Şirketler istihdam ettiği ve/veya hizmet aldığı aktüerlerin listesini her takvim yılının başında Müsteşarlığa gönderir. Söz konusu listedeki değişiklikler, değişiklik tarihinden itibaren on iş günü içinde şirketlerce Müsteşarlığa bildirilir.

SK.m.34/2-1 hükmü uyarınca aktüer çalıştırma zorunluluğuna uyulmaması halinde onsekiz bin YTL idari para cezası Müsteşarlık tarafından uygulanır.

---

d. Üst yönetim tarafından ihtiyaç duyulabilecek diğer bilgilere yer verilir.

⁵¹ BOZER, s.15.

⁵² Aktüerler ve brokerler başlıklı SK.m.21 hükmünde yer alan düzenlemeler mülga SMK.m.38 hükmünde kısaca düzenlenmişti. Ancak SK, aktüerler ve brokerlara ilişkin detaylı ve kapsamlı düzenlemeler içermektedir.

⁵³ SK.m.2/1-a hükmü uyarınca aktüer sigortacılık tekniği ile buna ilişkin yatırım, finansman ve demografi konularında olasılık ve istatistik teorilerini uygulayarak, yasal düzenlemelere uygun prim, karşılık ve kâr paylarını hesaplayan, tarife ve teknik esasları hazırlayan kişidir. Aktüerler Yönetmeliği' nin 10. maddesi hükmü uyarınca Müsteşarlık tarafından aktüerlerin kaydedildiği bir Aktüerler Sicili tutulur. Sicile kaydolunmadan aktüerlik yapılamaz. SK.m.35/23 uyarınca Aktüerler Siciline kaydolmadan aktüerlik yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ve dört yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Sigortalanan bir menfaati tehdit eden rizikonun gerçekleşmesinin sebep olduğu hasarın ve bu sebeple ödenmesi gereken tazminatın miktarının tespitini yapan hasar tespit biriminde, SK.m.22/1⁵⁴ uyarınca gerçek veya tüzel kişiler sigorta eksperleri olarak görev yapmaktadır⁵⁵.

SK.m.22/2 uyarınca sigorta eksperliği yapmak isteyen kişilerin, Müsteşarlıktan sigorta eksperlik ruhsatı alması ve Levhaya yazılı olması gerekir. Gerçek ve tüzel sigorta eksperlerinin eksperlik faaliyetlerine devam edebilmesi için SK' nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde Levha' ya kaydolması gerekmektedir⁵⁶. Müsteşarlık, ruhsata ilişkin işlemlerin incelemeye ve onaya hazır hale getirilmesi hususunda ilgili sivil toplum ve meslek kuruluşlarına görev verebilir.

SK.m.22/3 uyarınca yabancı sigorta eksperlerinin faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu düzenleme Sigortacılık Kanunu ile getirilmiş yeni bir düzenlemedir.

Bakanlar Kurulu 06.07.2007 tarih ve 2007/12467 sayılı kararının 2. maddesi hükmü ile yabancı sigorta eksperlerinin Türkiye' de faaliyet gösterebilmesinin karşılıklılık esasına dayandığı ve Türkiye' de sigorta eksperliği yapacak yabancılar hakkında Türkiye' de faaliyet gösteren sigorta eksperlerinin tabi olduğu hükümlerin geçerli olduğu düzenlemesini getirmektedir.

C. Bölge Müdürlükleri ve Şubeler

SRŞKÇEY.m.10 uyarınca yerli sigorta şirketleri ile yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye' deki şubeleri yurt içinde bölge müdürlükleri ve şube açmak suretiyle teşkilatlanabilirler. Bu hususta yurt dışında şube veya temsilcilik açması ilgili diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla serbesttir. Ancak bu şekilde faaliyete başlanmasını ve faaliyetin sona erdirilmesini müteakip bir ay içinde şirket tarafından Müsteşarlığa bildirimde bulunulması gerekir.

⁵⁴ Sigorta eksperleri başlıklı SK.m.22' de yer alan düzenlemeler mülga SMK.m.38 hükmünde kısaca düzenlenmişti. Ancak SK, sigorta eksperlerine ilişkin detaylı ve kapsamlı düzenlemeler içermektedir.

⁵⁵ ATABEK, s.17; BOZER, s.17.; CAN, s.76; GÜVEL/GÜVEL ÖNDAŞ, s.169; ULAŞ, s.32.

⁵⁶ Hazine Müsteşarlığı' nın 25.10.2007 tarih ve 2007/16 sayılı Levhaya Kayıt Olan Gerçek ve Tüzel Kişi Eksperlere İlişkin Sektör Duyurusu.

II. HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİNDE DENETİMİ

Mülga SMK' da yer alan düzenleme uyarınca ülkemizde sigorta şirketleri kuruluş aşamasında iki açıdan denetime tabi idi. Denetleme makamı sigorta şirketlerini kuruluş aşamasında kuruluş izni ve ruhsat vermek suretiyle denetlemekte idi. Sigorta şirketleri kurulurken kuruluş izni ve faaliyete geçebilmek için ruhsat almak zorundaydı. Kuruluş izni kavramı Türk sigorta mevzuatına ilk kez SRŞKÇEY ile girmişti.

Kuruluştaki iki ayrı makamdan izin alınması gerekliliği, denetim hukukunun sadece faaliyete geçme aşamasında ruhsat vermek suretiyle müdahalede bulunması gerektiği gerekçesiyle doktrinde doğru bulunmayarak eleştirilmekte idi⁵⁷. Zira sigorta denetim hukukunun temelini oluşturan sigorta şirketlerinin çalışmaya başlarken devletten bir ruhsat alması ilkesi karşısında ayrıca kuruluş izni alınmasının şartlarının hukuki ve ekonomik gerekçesi anlaşılammaktaydı. İki ayrı makamdan izin almak yerine, faaliyet geçme aşamasında kuruluşu ait bazı özel şartların ruhsat verilirken aranması daha doğru ve yerinde bir çözüm olarak mütalaa edilmekteydi.

Sigortacılık Kanunu ile mülga SMK.m.2' de yer alan bir sigorta veya reasürans şirketinin Türkiye' de faaliyette bulunmasının Bakanlığın kuruluş iznine tabi olması düzenlemesi kaldırılarak, Sigortacılık Kanunu' nda kuruluş izni kavramlarına yer verilmemektedir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluşunda SMK uyarınca alınması gereken ön izin Sigortacılık Kanunu ile kaldırılmış ve izin sadece ruhsat aşaması ile ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda iki defa izin alma zorunluluğu ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Sigortacılık Kanun' unun uyumlaştırma sağlamayı amaçladığı Avrupa Birliği sigorta mevzuatında böyle bir kuruluş izni mevcut bulunmamaktadır⁵⁸. AB sigorta mevzuatında da öngörüldüğü üzere sigorta şirketlerinin denetlenmesinin ilk aşaması, başlangıçta faaliyete geçebilmesi için izin bir başka deyişle ruhsat verilmesidir⁵⁹. 92/49/EEC.m.4 hükmü ile 73/239/EEC sayılı direktifin 6. maddesi değiştirilmiştir. 73/239/EEC' nin değiştirilmiş 6.

⁵⁷ KENDER, HSH, s.34-35; OMAĞ/SOMER, s.23.

⁵⁸ KENDER, HSH, s. 34; KENDER, Yeni Değişiklikler, s.4.

⁵⁹ BIRDS/HIRD, s.24-25; MOSS/WESSEL, s.16; SEATZU, s.16; VAN EMPEL, s.88.

maddesi uyarınca doğrudan sigortacılık faaliyetine başlanılması ve yürütülmesi resmi bir izne tabi tutulmaktadır.

92/49/EEC sayılı direktif, sigortacılık faaliyetine başlama ve faaliyetin sürdürülmesini şirketin kanuni ikametgahının bulunduğu ev sahibi üye devletin yetkili makamlarınca verilecek tek bir izne bağlamaktadır. Zira direktif ile sigorta şirketlerine uygulanabilecek diğer kısıtlamaların kaldırılması, böylece ev sahibi üye devlet sigorta şirketleri ile misafir üye devlet sigorta şirketleri arasındaki olası ayrımcılıkların tamamen ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Türk hukukunda SK.m.5 hükmü uyarınca sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş işlemlerini tamamlayıp ruhsat talebinde bulunması gerekmektedir. Ruhsat alınması zorunluluğunun getirilmesi ile “maceracı, sergüzeştçi ve yetersiz kurucuların”⁶⁰ sigortacılık yapmasının işe başlarken önlenmesi amaçlanmaktadır.

Bir sigorta veya reasürans şirketinin faaliyete geçebilmek için ruhsat başvurusunda bulunabilmesi için öncelikle TTK ve Sigortacılık Kanunu hükümleri uyarınca kurulmuş olması gerekmektedir.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluşunu düzenleyen SK.m.3 hükmünün 2. fıkrası uyarınca anonim şirket şeklinde kurulacak sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin kurucularının;

- Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması,
- Bir sigorta veya reasürans şirketinin kurucusu veya ortağı olmanın gerektirdiği malî güce ve itibara sahip bulunması,
- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 20/3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı %10 ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması,
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkûm edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve

⁶⁰ KARAYALÇIN, Risk, s.65.

nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması,

- Tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişinin yönetim ve denetimine sahip kişilerin, mali güç dışında kurucularda aranan diğer şartları taşıması gerekmektedir.

SRŞKÇEY.m.5/2 uyarınca kurucularda aranan mali güç ve itibar ilgilinin;

- Reel, finansal ve taşınmaz varlıklarına⁶¹,
- Borçlarına ve yükümlülüklerine,
- İş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine,
- Vergi borcu bulunup bulunmadığına,
- Sosyal güvenlik prim borcu bulunup bulunmadığına,
- Son beş yıl içinde kullandığı krediler ve finansman kaynakları dolayısıyla icra takibine uğrayıp uğramadığına,
- Mali güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirilir.

Bu kriterler SRŞKÇEY.m.5/4 uyarınca Türkiye’de faaliyet gösterecek yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin hakim ortaklarının sigortacılık faaliyetlerini idame ettirmeye yeterli mali gücünün olup olmadığının tespiti de uygulanmaktadır.

SRŞKÇEY.m.5 hükmü mali güç ve itibar şartının değerlendirilmesi açısından denetim makamına belli ölçüde takdir yetkisi vermektedir.

---

⁶¹ Bizim de katıldığımız görüş uyarınca bu ifade, sınırı belirli olmayan bir ölçü getirmektedir. KENDER, HSH, s.41.

SK.m.3/2-c hükmü uyarınca sigorta veya reasürans şirketi bir holding bünyesinde faaliyet gösterecek ise holding şirketinin finansal durumunun sigortacılık faaliyetlerini idame ettirmeye yeterli olması gerekmektedir.

SRŞKÇEY.m.5/3 uyarınca tüzel kişi kurucunun bir holding bünyesinde faaliyet göstermesi halinde, holdingin finansal durumunun sigortacılık faaliyetlerini idame ettirmeye yeterli olup olmadığı;

- Reel, finansal ve taşınmaz varlıklarına,
- İş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine,
- Mali güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirilir.

Bu kriterler SRŞKÇEY.m.5/4 uyarınca Türkiye’de faaliyet gösterecek yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin şubeleri hakkında da uygulanmaktadır.

SK.m.3/2-a hükmü ile sigorta ve reasürans şirketlerinin kurucu ve ortaklarında bu nitelikte bir şirketin kurucusu ve ortağı olabilmenin gerektirdiği mali güç şartı aranmaktadır. Bu mali güç şartı AB sigorta mevzuatında bulunmamaktadır. Kanaatimce kurucu ve ortaklarda mali güç şartı aramak sigorta ve reasürans şirketlerinin nev’ i olan anonim şirket göz önünde bulundurulduğunda gerekmemektedir. Zira sermaye şirketi niteliğindeki anonim şirketlerde şirket borçlarından dolayı kendisi birinci derecede bütün malvarlığı ile sorumlu olup, şirket alacaklılarına karşı şirket ortaklarının herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu bağlamda şirket borçlarından dolayı 3. kişilere karşı hiçbir sorumluluğu bulunmayan şirket kurucu ve ortaklarında mali güç şartı aramak bu bağlamda yerinde bir düzenleme değildir.

SK.m.3/2-b uyarınca kurucuları yukarıda belirtilen özelliklere sahip bir sigorta veya reasürans şirketinin ayrıca hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve halka açık anonim şirketlerde halka açık olan kısım hariç olmak üzere tamamının nama yazılı olması gerekmektedir.

Yukarıda sayılan şartları gerçekleştirerek kurulmuş bir sigorta veya reasürans şirketi SK.m.5/4 hükmü uyarınca kuruluş işlemlerinin tamamlamasından itibaren bir yıl içinde ruhsat başvurusunda bulunmalıdır aksi takdirde ilgili sigorta ve reasürans şirketleri ticaret unvanlarında sigorta veya reasürans şirketi ibaresini kullanamaz.

1. Ruhsat Kavramı ve Hukuki Niteliği

Sigortacılık Kanunu' nun "Ruhsat" başlıklı 5/1-1 hükmünde "Sigorta ve reasürans şirketleri, faaliyete geçebilmek için faaliyet göstermek istedikleri her bir sigorta branşında Müsteşarlıktan ruhsat almak zorundadır" düzenlemesi yer almaktadır. Mülga SMK.m.3' de "Ruhsat Verilmesi ve İptali" başlığı altında düzenlenen ruhsat kavramının, SK.m.5' de sadeleştirerek ele alınması yerinde bir düzenlemedir.

Ruhsat sigorta şirketlerine faaliyet göstermek istedikleri her branş için ayrı ayrı verilir. Şirket faaliyet branşını daha sonra genişletmek isterse yeniden ruhsat talebinde bulunmak durumundadır⁶².

Ruhsat verilmesi idari bir karardır. İdari karar, idarenin bireysel hukuki durumlarda değişiklik yapan tek yanlı işlemleridir⁶³. Tek taraflı idare açıklaması ile başkasının hukuksal durumunda değişiklik yapma özel hukuk alanında az görülen bir düzenleme olmakla birlikte, idare hukukunda idareye karşı tarafın uyumlu iradesine gerek görmeden hukuksal durumda değişiklik yapma yetkisi tanınmaktadır.

İlgili makam faaliyet iznini verirken, ortaklığın izleyeceği amacı, devletin ve rejimin amaçları ile ekonomi politikaları açısından değerlendirmesini yapar. Değerlendirmesi sonunda izin verip vermemek konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu takdir yetkisi denetim hukukuna, genel hukuk prensiplerine ve özellikle Anayasa hükümlerine dayanmalıdır⁶⁴. Yetkili makama tanınan bu takdir yetkisi ile devletin sigorta şirketlerinin faaliyet alanına doğrudan doğruya müdahalesi ve kuruluş aşamasında şirketleri sıkı bir biçimde denetlemesi söz konusu olur.

⁶² CARTER (Çev. GEDİZ), s. 3.

⁶³ GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.420.

⁶⁴ KENDER, Murakabe, s.14.; KENDER, Sempozyum, s.14.

AB mevzuatı uyarınca ruhsat ev sahibi üye devletin yetkili makamlarından alınmaktadır. Ev sahibi üye devlet 92/49/EEC.m.1/c hükmü uyarınca bir rizikoyu himaye altına alan sigorta şirketinin merkez ofisinin bulunduğu üye devlettir. Yetkili makamlar ise 92/49/EEC.m.1/k hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin denetlenmesi için kanun veya yönetmelikle yetkilendirilmiş ulusal mercilerdir. Ruhsatı evsahibi üye devletin ülkesinde şirket merkezini kuran ve ruhsatı almış ancak sigortacılık faaliyetini branşların tamamına ya da diğer branşlara genişletmek isteyen şirketler almaktadır.

73/239/EEC' nin, 92/49/EEC.m.5 hükmü ile değiştirilmiş 7. maddesi uyarınca alınan izin AB' nin tamamında geçerlidir. Tek pasaport olarak ifade edilen bu izne sahip şirketler yerleşme ve hizmet sunma serbestilerinden aynı anda yararlanma imkanına sahip olmaktadır. Direktif içerdiği bu düzenleme ile Avrupa tek sigorta pazarını teorik olarak oluşturmaktadır.

İzin belirli bir branş için verilir. 92/49/EEC sayılı direktifin 34. maddesi ile 88/357/EEC sayılı direktifin 14. maddesi değiştirilmiştir. Değiştirilmiş bulunan 88/357/EEC.m.14 uyarınca, bir ya da daha fazla üye devlette hizmet sunma serbestisi kapsamında ilk defa faaliyete geçmek isteyen şirketler öncelikle ev sahibi devletin yetkili makamlarına teminat altına almayı istedikleri riziko türlerini de içerecek şekilde bilgi vermek durumundadır. Başvuru sahibi direktifin ekinde listelenen branşlarda yer alan rizikolardan sadece bazılarını teminat altına almak istemediği takdirde izin branşların tamamına aittir. Ancak üye devletler direktifin ekinde sayılan branş grupları için izin verebilir. Bunun yanı sıra bir sigorta şirketi bir branşa ya da gruba dahil bir ana riziko için izin almışsa; bu izin ile ana riziko ile bağlantılı, ana rizikoya karşı teminat altına alınmış nesneyi ilgilendiren, ana rizikoyu sigortalayan sözleşmenin kapsamına giren başka bir branşa dahil tali rizikoları da sigortalayabilirler.

2. Ruhsat Verilmesinin Şartları

SK.m.5 hükmünde ruhsat verilmesi için hiçbir şart aranmamıştır ve Sigortacılık Kanunu' nun diğer hükümlerinde de bu hususa dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu hususta idarenin kanundan doğan bir takdir yet-

kisinin olup olmadığı anlaşılmamaktadır. Oysa ülkemizde de benimsenen maddi devlet kontrolü sisteminde, sigortalıların korunması amacıyla bu konuda idareye kanunda belirtilen ölçüde bir takdir yetkisi verilmektedir.

Ruhsat verilmesinin şartları SRŞKÇEY' de düzenlenmektedir. Bu durum ilgili hususun hukuk tekniğine uygun olarak düzenlenmediğini ortaya koymaktadır. Belirli bir konuda ekonomik faaliyette bulunmaya ilişkin SRŞKÇEY' de yer alan bu şartlar çalışma serbestisinin sınırlanması niteliğinde olduğundan⁶⁵ Anayasa' nın 13. maddesi hükmü⁶⁶ uyarınca kanun hükmü ile düzenlenmelidir. Yönetmeliğin amacı kanun hükmünün uygulanmasını sağlamak olduğundan sadece usul ve şekle dair hükümler konabilir.

Ruhsat alma şartlarının Sigortacılık Kanunu' nda tıpkı mülga SMK' da olduğu gibi kanunda düzenlenmeyerek, bu hususa ilişkin düzenlemenin ilgili yönetmeliğe bırakılmış olması eleştiri konusudur.

A. Yerli Sigorta Şirketleri Açısından

SRŞKÇEY' de yerli sigorta şirketleri açısından ruhsat başvurusunun şartları, başvurusunun ilk kez yapılıyor olması ve müteakip başvuru oluşuna göre ayrı ayrı ele alınmaktadır.

a. İlk Kez Yapılan Ruhsat Başvurularında

İlk kez yapılan ruhsat başvurusuna ilişkin şartları içeren SRŞKÇEY.m.11 hükmünün 4. fıkrası uyarınca, kuruluş işlemlerinin gerçekleştirilmesinden ve ticaret siciline tescil ve ilan işlemlerinin tamamlanmasından sonra ruhsat başvurusunda bulunan şirket, ruhsat talep edilen sigorta branşları ve verilmek istenen teminatlar için öngörülen sermaye tutarlarına bağlı olarak ödenmiş sermayesini Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yük-

⁶⁵ GÖZLER, s.484.

⁶⁶ AY.m.13 hükmünde; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." düzenlemesi yer almaktadır.

seltmek zorunda olup, bu zorunluluğunu yerine getirdikten sonra aşağıda belirtilen belgelerle Müsteşarlığa başvurur.

İlk kez ruhsat başvurusunda bulunulurken sunulacak belgeler;

- Ana sözleşmenin yayımlandığı ticaret sicil gazetesinin noter onaylı bir nüshası,
- Sermayenin nakden ödendiğine ilişkin belgenin onaylı örneği,
- SRŞKÇEY.m.12 hükmünde belirtilen içerikte hazırlanacak iş planı,
- Ruhsat talep edilen branşta sunulacak ürünler, uygulanacak tarifeler, bunların hesaplanma yöntemleri ve poliçe örnekleri,
- SK.m.17 hükmü uyarınca tesis edilen teminatlara ilişkin belgelerin tasdikli örnekleri,
- Tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında SK.m.20/2 ve 20/3 hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin olarak kurucular tarafından verilecek taahhütname,
- Kurucuların müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin yetkili mercilerden alınacak belgelerin aslı,
- Kurucuların son ödeme tarihi geçtiği halde ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği,
- Gerçek kişi kurucular için;
  - Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/Hisse Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,
  - Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti,
  - Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi,
- Tüzel kişi kurucular için;

- Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/Hisse Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,

- Ana sözleşmesinin tasdikli sureti,

- Yönetim ve denetimine sahip kişiler için SRŞKÇEY.m.6/4 hükmünde sayılan belgeler,

- Hakim ortağın yönetim ve denetimine sahip kişiler için SRŞKÇEY.m.6/4 hükmünde belirtilen belgeler,

- SRŞKÇEY.m.20' de belirtilen esaslar çerçevesinde, hisse tutarları ve iştirak oranlarını da içerecek şekilde hazırlanmış doğrudan, dolaylı ve imtiyazlı pay sahipliğini gösterir cetvel,

- Faaliyet konusu, yatırım ve işletme alanları ile ilgili açıklamalar ve mevcutsa son faaliyet raporu, son üç yıla ilişkin bilanço ve gelir tabloları, tüzel kişi kurucunun dahil olduğu sermaye grubuna ait bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan, varsa son üç yıla ait konsolide bilanço ile gelir tabloları,

- Yönetim kurulu üyeleri, denetçiler, genel müdür ve genel müdür yardımcıları ve başka bir ünvanda istihdam edilseler bile yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk ve daha üst konumda görev yapan diğer yöneticilere ilişkin SRŞKÇEY.m.6/4 hükmünde belirtilen belgelerdir.

İş planı, SK.m.2/1-f ve SRŞKÇEY.m.12/1 hükümleri uyarınca sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin kuruluş amacı ile en az ilk üç yıldaki faaliyetlerine ilişkin tahminlerini ve yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirebileceğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan plandır. İlk üç yıl için iş planı hazırlanması, Sigortacılık Kanunu ile getirilmiş yeni bir düzenlemedir. Her ruhsat AB sigorta hukukunda faaliyet planı olarak adlandırılan iş planına dayanır⁶⁷.

İş planında sigorta şirketinin hukuki, teknik ve mali esasları belirtilmelidir. SRŞKÇEY.m.12 uyarınca iş planı;

- Öngörülen organizasyon yapısı,

⁶⁷ MÖLLER (Çev. AKINTÜRK), s.478.

- Faaliyet gösterilmesi planlanan sigorta grubu ve branşları,
- Hedeflenen pazar payı,
- Kullanılacak dağıtım kanalları ve bunlarla ilgili ayrıntılar,
- Reasürans politikasının temel ilkeleri,
- Faaliyetlerin gerektirdiği idari ve organizasyonel yapının oluşturulması için gerekli tahmini maliyet ve bu maliyetin finansman kaynakları,
- Öngörülen iç denetim sisteminin yapılanmasına ilişkin ayrıntılar,
- İstihdam edilmesi planlanan personel ve aktüerlere ilişkin ayrıntılar,
- Kuruluş giderleri dışında öngörülen yönetim giderleri,
- Faaliyet göstermek istedikleri her bir branş için hedeflenen prim üretimi ve teknik karlılığa ilişkin iyimser ve kötümser tahminler,
- Tahmini bilanço,
- Yükümlülükleri karşılayacak finansal kaynaklar ve sermaye yeterliliği ile ilgili tahminleri içermelidir.

İlk kez ruhsat alacak yerli sigorta şirketlerine ilişkin Türk sigorta mevzuatında yer alan bu düzenlemeler AB sigortacılık mevzuatında öngörülen hükümlerle paralellik göstermektedir. Şöyle ki;

92/49/EEC.m.6/1 hükmü uyarınca ev sahibi üye devlet ilk kez ruhsat başvurusunda bulunan her sigorta şirketinden şu şartları gerçekleştirmesini istemektedir. Bu bağlamda sigorta şirketlerinin;

- Kanunlarında yer alan düzenlemelerle öngörülen hukuki yapıyı benimsemeleri,
- İstihgal konularını diğer bütün ticari faaliyetlerden hariç tutarak sigortacılık faaliyeti ve doğrudan bu faaliyetle ilgili işlemlerle sınırlamaları,
- 92/49/EEC.m.7 hükmüne uygun biçimde bir işletme planı sunmaları,

92/49/EEC.m.7 hükmü ile 73/239/EEC sayılı direktifin 9. maddesi değiştirilmiştir. 73/239/EEC.m.9 uyarınca sigortacılık faaliyetinde bulunabilmek için sunulması gereken işletme planı,

- Teminat verilmesi planlanan rizikoların türleri,
- Reasürans politikasının temel ilkeleri,
- Asgari garanti fonunu oluşturan kalemler,
- Faaliyetleri yürütecek yönetim birim ve organizasyonunun oluşturulmasına ilişkin tahmini giderler ve bu giderleri karşıyacak kaynaklardır.

Bu kalemlere ek olarak ilk üç mali yıl için;

- Kuruluş giderleri dışında kalan, özellikle cari genel giderler ve komisyonlar olmak üzere yönetim giderleri,
- Prim, katkı payı ve hasar yükü tahminleri,
- Tahmini bilanço,
- Himaye sunulması taahhüt edilen sorumluluklar ve yükümlülük karşılama yeterliliğinin karşılanmasına ilişkin mali kaynaklara yönelik tahminler istenmektedir.
- 92/49/EEC.m.17/2 hükmünde öngörülen asgari garanti fonuna sahip olmaları,
- Uygun profesyonel niteliklere ve tecrübeye sahip iyi itibar sahibi kişiler tarafından etkin biçimde yönetilmeleri gerekmektedir⁶⁸.

b. Müteakip Ruhsat Başvurularında

Müteakip başvuru ifadesi ile kastedilen sigorta şirketinin ilk başvurusunda aldığı ruhsatın ait olduğu branşın dışında başka bir branş için başvuru-

---

⁶⁸ ELLIS, s.72.

da bulunmasıdır. Sigorta şirketleri ruhsat almak istedikleri yeni branşlara dair müteakip ruhsat başvurularında SRŞKÇEY.m.13 uyarınca;

- Fizibilite raporu,
- Reasürans plan ve programı,
- Teknik karşılıklar ve bunların yatırılacağı varlıklara ilişkin ayrıntıları içeren bilgiler,
- Ruhsat talep edilen branşta sunulacak ürünler, uygulanacak tarifeler, bunların hesaplanma yöntemleri ve poliçe örneklerini Müsteşarlığa sunmak durumundadır.

Fizibilite raporu; ruhsat talep edilen branşta faaliyet gösterme amaçları, ruhsat talep edilen branşla ilgili pazar değerlendirme, prim tahsilat, ürün pazarlama ve araçlarla ilgili faaliyet politikaları, üç yıllık prim üretim hedefleri ve teknik karlılık beklentileri, ruhsat talep edilen branşta istihdam edilmesi öngörülen personel ve kurulması planlanan teknik donanımına ilişkin bilgiler, faaliyet gösterilecek branşa ilişkin sektöre kazandırılacak yenilikler, yeni ürün ve hizmetler, yeni branşla ilgili yükümlülükleri karşılayacak finansal kaynaklar ve sermaye yeterliliği ile ilgili tahminleri içerecek şekilde hazırlanmaktadır.

SRŞKÇEY.m.13 hükmünde öngörülen bu düzenleme AB direktiflerine uygundur. 92/49/EEC.m.6/2 hükmü uyarınca sigortacılık faaliyetine yeni başlayacak olanların yanı sıra faaliyetlerini mevcut branşlarının dışında kalan diğer sigorta branşlarına yaymak isteyen sigorta şirketleri işletme planlarını ruhsatı verecek olan yetkili makamlara sunmak durumundadır. Ruhsat başvurusunda bulunulan diğer branşlar için direktifin 17/2 hükmü ile daha yüksek bir asgari garanti fonu öngörülmekteyse yükümlülük karşılama yeterliliği açısından asgari olarak bu rakam esas alınacaktır.

B. Yabancı Sigorta Şirketleri Açısından

SK.m.3/5 uyarınca yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’de faaliyet göstermesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu tarafın-

dan belirlenir⁶⁹. Bu hüküm ile yabancıların Türkiye’ de sigortacılık faaliyette bulunabilmeleri konusunda düzenleme yapma yetkisi Bakanlar Kurulu’ na bırakılmıştır⁷⁰.

Bakanlar Kurulu, 06.07.2007 tarih ve 2007/12467 sayılı kararının⁷¹ 1/1-1 hükmü uyarınca yabancı sigorta ve reasürans şirketleri, Türkiye’ de ancak şube açmak suretiyle faaliyet gösterebileceği düzenlemesini getirmektedir. Kararın ilgili maddesi ile mülga SMK’ nın yabancı sigorta şirketleri ile ilgili 2/4 maddesi hükmünün korunduğu görülmektedir.

Bakanlar Kurulu aynı hükümde ayrıca yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyette buldukları ülkelerde sigortacılık yapmaktan yasaklanmamış olması şartını getirmektedir.

Türkiye’ de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin ruhsat başvurularına ilişkin olarak SRŞKÇEY.m.15 uygulanmaktadır.

Anılan hüküm uyarınca yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’ deki şubelerinin ilk ruhsat başvuruları için;

- Şube açacak sigorta şirketi veya reasürans şirketinin ana sözleşmelerinin tasdikli bir örneği,
- Türkiye’ de şube açılması için yetkili organları tarafından alınmış kararın tasdikli bir örneği,
- Yatırım ve işletme alanları ile ilgili açıklamalar ve mevcutsa son faaliyet raporu ile son üç yıla ait tasdikli bilanço ve gelir tabloları,
- Türkiye’deki şubesi için ayrılmış sermayenin nakden ödendiğine ilişkin belgenin onaylı örneği,
- İş planı,

⁶⁹ SK.m.3/5 hükmü uyarınca belirlenecek esaslara aykırı davranışların işyerleri SK.m.34/1 uyarınca Bakanın talebi üzerine valiliklerce bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılacağı gibi ilan ve reklamları da durdurulur ya da toplatılır.

⁷⁰ Bu düzenleme ile SMK.m.2’ de yer alan yabancı şirketlerin şube açması ve diğer şube kuruluşuna ilişkin düzenlemeler kaldırılmıştır.

⁷¹ RG: 03.08.2007 tarih ve 26602 sayı. Karar 4. maddesi uyarınca yayımı tarihinde yürürlüğe girmektedir.

- Ruhsat talep edilen branşta sunulacak ürünler, uygulanacak tarifeler, bunların hesaplanma yöntemleri ve poliçe örnekleri,
- Tesis edilen teminatlara ilişkin belgelerin tasdikli örnekleri,
- Müdürler kurulu üyeleri, denetçiler, şube müdür ve müdür yardımcılarına ilişkin SRŞKÇEY.m.6/4' de sayılan belgeler,
- Tüzel kişi kuruculara ilişkin belgeler Müsteşarlığa gönderilir.

Türkiye' de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin müteakip ruhsat başvuruları açısından yerli sigorta şirketlerine ilişkin SRŞKÇEY.m.13 ve 14 hükümleri uygulanır.

Bakanlar Kurulu' nun 06.07.2007 tarih ve 2007/467 sayılı kararının 2. maddesi uyarınca Türkiye' de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta ve reasürans şirketleri, ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde Hazine Müsteşarlığı' na ayrıca bir beyanname vererek Türkiye' deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile yetkili ve sorumlu yönetim merkezi olarak göstermek zorundadır. İkinci ve müteakip şubeler izne tabi değildir.

Avrupa Birliği mevzuatı uyarınca şube açabilmek için yapılan ruhsat başvurularına ilişkin düzenleme şu şekildedir;

92/49/EEC.m.32 hükmü ile değiştirilen 73/239/EEC.m10/1 uyarınca başka bir üye devletin ülkesinde şube açmak isteyen bir sigorta şirketi kendi ev sahibi üye devletin yetkili makamlarına durumu bildirir.

73/239/EEC.m10/2 uyarınca üye devletler, başka bir üye devletin ülkesinde şube açmak isteyen sigorta şirketlerinden bu bildirim yapılırken;

- Ülkesinde şube açmak istenilen üye devlet,
- Tasarlanan faaliyet tipi ve şubenin organizasyon yapısını da içeren bir işletme planı,
- Şubenin açılacağı üye devlette yazışmaların ve aynı zamanda şirketin yetkili temsilcisine tebligatların yapılabileceği bir adres,

- Şube adına 3. kişilerle işlem yapma, şubeyi bulunduğu üye devletin yetkili makamları ve mahkemeleri huzurunda temsil hususlarında yetkilendirilmiş temsilcisinin kimliği bilgilerinin sunulmasını ister.

73/239/EEC.m10/3 uyarınca ev sahibi üye devletin yetkili makamlarının, girilmek istenen faaliyet göz önünde bulundurulduğunda sigorta şirketinin idari yapısının yeterliliği veya mali durumu veya yöneticileri, müdürleri ve temsilcilerinin mesleki nitelik, deneyim ve itibarları hakkında şüphesinin olmaması halinde, yukarıda belirtilen bilgi ve belgelerin kendilerine etliminden itibaren en geç üç ay içinde şubenin bulunduğu üye devletin yetkili makamlarına ve ilgili durumu bildirirler.

Ev sahibi üye devletin yetkili makamları ayrıca sigorta şirketinin direktifin 16 ve 17. maddelerine uygun biçimde hesaplanmış asgari yükümlülük karşılama yeterliliğine sahip olduğunu onaylar.

Ev sahibi üye devletin yetkili makamları, şubenin bulunduğu üye devletin yetkili makamlarına bu bilgileri vermeyi reddederse, red nedenlerini ilgili sigorta şirketine sözkonusu bilgileri elde ettikten itibaren üç içinde bildirecektir. Bu red bildirimine karşı ev sahibi üye devlette yargı yoluna başvurulabilir.

73/239/EEC.m10/4 uyarınca sigorta şirketinin şubesi faaliyete başlamadan önce, şubenin bulunduğu üye devletin yetkili makamları, bu bilgileri elde ettikten itibaren iki ay içinde mevcut şartlar ve menfaatler uyarınca uygun gördüğü takdirde ev sahibi üye devletin yetkili makamlarına şubenin bulunduğu üye devlette faaliyetin yürütülmesi gerektiğini bildirir.

73/239/EEC.m10/5 uyarınca şube, bulunduğu üye devletin yetkili makamların tarafından bildirilmesi veya böyle bir bildirim hiç yapılmaması halinde 4. fıkrada belirtilen iki aylık sürenin dolması üzerine kurulup faaliyete başlayabilir.

73/239/EEC.m10/6 uyarınca, ruhsat başvurusunda aranan şartlarda herhangi bir değişiklik olması halinde sigorta şirketi değişiklikleri ev sahibi üye devlet ve şubenin bulunduğu üye devletin yetkili makamlarına değişikliğin yapılmasından en az bir ay önce yazılı olarak bildirecektir. Böylece ev

sahibi üye devlet ve şubenin bulunduğu üye devletin yetkili makamlarının her biri kendilerine düşen fonksiyonları yerine getirebileceklerdir.

3. Ruhsat Verilmesi Prosedürü

Müsteşarlık ibraz edilen belgeler üzerinde sadece şekli değil, gerektiği takdirde maddi bir kontrol de ifa etmektedir⁷². Bu kontrolün amacı kanunun gerekli gördüğü şartların yerine getirilip getirilmediğinin anlaşılmasıdır. Ruhsat talebinin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği hususu Müsteşarlık tarafından takdir edilmektedir. Müsteşarlık bu yetkisini SK.m.6 hükmünden almaktadır.

SRŞKÇEY' nin "Ruhsat Başvurularının Değerlendirilmesi" başlıklı 16. maddesi hükmü uyarınca uyarınca tüm bilgi ve belgelerin Müsteşarlığa eksiksiz verilmesi kaydıyla, Müsteşarlıkça yapılacak değerlendirme sonucunda ruhsat alması uygun görülenlere, ilk ruhsat için en geç üç ay, müteakip ruhsatlar için en geç iki ay içinde ruhsat verilir.

Sigortacılık Kanunu' nun "Ruhsat Talebinin Değerlendirilmesi" başlıklı 6. maddesinde düzenlenen red sebeplerinin bulunmaması halinde talepte bulunanlara sigortacılık ruhsatı verilmektedir.

SK.m.5/1-2 ve SRŞKÇEY.m.16 hükümleri uyarınca ruhsatın Müsteşarlıkça gönderilmesinden itibaren bir ay içinde, ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesi ile Türkiye çapında dağıtımı yapılan ve tiraj bakımından ilk on sırada yer alan günlük gazetelerden ikisinde şirket tarafından ilan ettirilir. İlanların yapıldığı gazetelerin birer nüshası on iş günü içinde Müsteşarlığa gönderilir.

Ruhsat alıp bunu SK.m.5/1 uyarınca tescil ve ilan ettirmeksizin sigorta işlemleri yapan sigorta şirketleri hakkında SK.m.34/2-c uyarınca sekiz bin YTL idari para cezası Müsteşarlık tarafından uygulanır.

Avrupa Birliği' nde ruhsat verilmesi prosedürüne ilişkin olarak, 92/49/EEC sayılı direktifin 34. maddesi ile değiştirilen 88/357/EEC sayılı direktifin 14. maddesi uyarınca, bir ya da daha fazla üye devlette hizmet sunma serbestisi kapsamında ilk defa faaliyete geçmek isteyen şirketler ön-

⁷² KENDER, Murakabe, s.73.

celikle ev sahibi devletin yetkili makamlarına teminat altına almayı istedikleri riziko türlerini de içerecek şekilde bilgi vermek durumundadır.

92/49/EEC sayılı direktifin 35. maddesi ile değiştirilen 88/357/EEC sayılı direktifin 16. maddesi uyarınca, bu bildirim tarihinden itibaren bir ay içinde, ev sahibi üye devletin yetkili makamları, hizmet sunma serbestisi kapsamında ülkelerinde sigortacılık alanında faaliyette bulunulmak istenilen üye devlet veya devletler ile iletişime geçecektir. Ev sahibi üye devletin yetkili makamları söz konusu üye devletlere;

- Şirketin 73/239/EEC.m.16 ve 17. maddeleri uyarınca hesaplanan yükümlülük karşılama yeterliliğine sahip olduğunu gösteren belgeyi vererek,
- Şirketin sunmaya yetkili olduğu sigorta branşlarını,
- Şirketin himaye altına almayı taahhüt ettiği riziko türlerini bildirmelidir.

Bu bildirim yapıldığını tespit edildiği tarih itibariyle şirket faaliyete geçebilir.

92/49/EEC sayılı direktifin 35. maddesi ile değiştirilen 88/357/EEC sayılı direktifin 16/2 uyarınca belirtilen süre içerisinde bu bildirim yapılmaması durumunda ev sahibi üye devletin yetkili makamları aynı süre içinde şirkete red nedenlerini bildirmek durumundadır.

4. Ruhsat Talebinin Reddi

Ruhsat talebinin reddi sigorta şirketinin faaliyete geçmemesi sonucunu doğuracaktır. Ruhsat talebi reddedilen şirket sigortacılık yapmaya başlayamayacaktır.

Ruhsat talebinin reddine neden olan haller Sigortacılık Kanunu' nun "Ruhsat Talebinin Değerlendirilmesi" başlıklı 6. maddesinde düzenlenmektedir. Anılan hüküm uyarınca ruhsat talebi;

- Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin kurucuları ile yönetici ve denetçilerinin kanunda öngörülen şartları taşımaması,
- İş planına ve ibraz edilen belgelere göre sigorta sözleşmesine taraf olanların hak ve menfaatlerinin yeterince korunamayacağına anlaşılması veya yükümlülüklerin sürekli ve yeterli olarak yerine getirilebilecek şekilde oluşturulmaması,

- Başvurunun yeterli beyan ve bilgileri içermemesi veya kanunda öngörülen şartları taşımadığının anlaşılması,
- Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin, gerekli teknik donanım ya da yeterli sayıda nitelikli personele sahip olmadığının veya ruhsat talep edilen alanda sigortacılık yapma yeterliliğinin bulunmadığının yapılan denetimle tespit edilmesi hallerinden en az birinin gerçekleşmesi durumunda reddedilir.

SK.m.6 hükmünde düzenlenen bu sebeplerin varlığı halinde ruhsat talebinin reddi kararı verilmektedir. Red kararında idarenin takdir yetkisinin sınırları çok önemlidir⁷³.

Ruhsat talebinin reddi halinde sigorta şirketi için bütün imkanlar tükenmiş değildir. Şöyle ki;

Müsteşarlığın ruhsat talebinin reddi kararları idari nitelikte olup, idarenin bütün kararları gibi Anayasa' nın 125. maddesi⁷⁴ uyarınca idari yargının denetimine tabidir. Sigorta şirketleri ruhsat başvurularına verilen red kararlarına karşı Danıştay' da iptal davası açabilir. Burada Danıştay denetim makamının kanunla kendisine verilmiş olan takdir yetkisini yerinde kullanıp kullanmadığını inceleyecektir zira idari yargının denetim fonksiyonu bulunmaktadır⁷⁵.

Danıştay' da iptal davası açmanın icrayı durdurup durdurmayacağı hususu açısından ruhsat talebinin reddi kararında bir sıkıntı bulunmamaktadır zira red kararının iptaline kadar şirket çalışmaya başlamayacaktır.

Sigorta şirketinin kuruluş aşamasında hiç ruhsat talebinde bulunmaması; başvuruda bulunup da aldığı ruhsat talebinin reddi kararına rağmen faaliyette bulunması söz konusu olabilir. Ruhsat sahibi olmaksızın faaliyette bulunan sigorta şirketleri bir takım hukuki ve cezai yaptırımlarla karşılaşmaktadır.

Ruhsat almaksızın faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin karşılaştığı en önemli hukuki yaptırım, bu şirketlerin yaptığı sigorta sözleşmelerinin

⁷³ KENDER, HSH, s.46.

⁷⁴ AY.m.125/1'de "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." düzenlemesi yer almaktadır.

⁷⁵ YAYLA, s.79-80.

geçerliliği hususundadır⁷⁶.

Ruhsat almamış bir sigorta şirketi ile bu hususu bilerek sigorta sözleşmesi yapılması halinde TTK.m.1263/2 uyarınca BK' nın kumar ve bahis hakkındaki 504 ve 505. maddeleri uygulanır. Bu durumda yapılan sözleşmelerden doğan borçlar eksik borç niteliğinde olacaktır⁷⁷. Denetim kanunlarının amacı sigortalıları korumak olduğuna göre söz konusu düzenleme denetim hukuku ilkelerine aykırı olup, ruhsat almamış olan sigortacıyı korumaktadır. Ancak sigorta ettiren iyiniyetli ise yani sigorta şirketinin ruhsat almadığını bilmiyorsa veya bilebilecek durumda ise yapılan sigorta sözleşmesi geçerli olacak ve riziko gerçekleştiğinde tazminat almaya hak kazanacaktır⁷⁸. Bu hükümle karşı tarafın ruhsat almadığını bilmeyen sigorta ettiren korunmaktadır.

Buna karşılık doktrinde SK.m.5'de yer alan ruhsatın ticaret siciline tescil ve ilan ettirileceği düzenlemesi karşısında sigorta ettirenin sigorta sözleşmesini akdeden kimsenin ruhsatı olmadığını bilmediği yolunda bir iddiasının olamayacağı; zira TTK.m.38 hükmünün "ticaret sicili kayıtlarının nerede bulunurlarsa bulunsunlar üçüncü şahıslar hakkında ilanın veya son kısmının gazetede yayımlanmasını izleyen günden itibaren hüküm ifade edeceği"; TTK.m.39 hükmünün ise "üçüncü şahısların kendilerine karşı hüküm ifade etmeye başlayan kayıtları bilmediklerini ileri süremeyecekleri" düzenlemesini öngördüğü ifade edilmektedir⁷⁹.

Ruhsat sahibi olmaksızın sigorta işlemleri yapan şirketler için hakkında Sigortacılık Kanunu idari ve adli nitelikte çeşitli cezai yaptırımlar getirmektedir.

⁷⁶ Ruhsatsız şirket tarafından yapılan sigorta sözleşmesinin geçerli olup olmadığı hususu, ruhsatlı bir şirketin faaliyet alanına girmeyen bir branşta sigorta sözleşmesi yapması halinde de söz konusu olabilir. SK.m.3 ve TTK.m.137 hükümleri uyarınca sigorta şirketlerinin branşlarıyla ilgili olmayan alanlarda faaliyette bulunmaları mümkün değildir.

⁷⁷ OMAĞ, Sigorta Hukuku, s.348, ULAŞ, s.11; Buna karşılık doktrinde ruhsat almamış bir sigorta şirketi ile yapılan sözleşmeden doğan alacakların eksik borç haline getirilmesinin isabetli olmadığı yönünde de bir görüş bulunmaktadır. MEMİŞ, Ruhsatname, s.482.

⁷⁸ ATABEK, 16 ; OMAĞ, Sigorta Hukuku, s.348; TÜRK, s.508.

⁷⁹ ÜNAN, s.19.

SK.m.34/1 uyarınca SK.m.5 hükmüne aykırı olarak ruhsatsız faaliyet gösterenlerin işyerleri, Bakanın talebi üzerine valiliklerce bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılacağı gibi ilan ve reklamları da durdurulur ya da toplatılır.

SK.m.35/1 uyarınca bu kanuna göre ruhsat almadan risk üstlenmek suretiyle sigortacılık faaliyetinde bulunan gerçek kişiler ve tüzel kişilerin yetkilileri, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve altıyüz günden az olmak üzere bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Avrupa Birliği'nde ruhsat başvurusunun reddine ilişkin düzenleme 92/49/EEC sayılı direktifte yer almaktadır.

92/49/EEC.m.6/4 hükmü uyarınca izin talepleri sigorta pazarının ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda yeni şirkete ihtiyaç olup olmadığı kriterine göre değerlendirilemez. Zira tek pasaport ilkesi ile şirketlerin pazara girişi hususunda denetim makamlarının keyfi tasarruflarının önlenmesi amaçlanmaktadır. Şirketin faaliyette bulunduğu devletin yetkili makamlarının sigorta şirketinin yönetim yapısının uygunluğu, mali bünyesi, sorumlu yöneticilerin mesleki yeterliliği ve deneyimleri konusunda tereddütü bulunmadığı takdirde, başvuruyu bütün ekleri ile birlikte şirketin açılacağı üye ülkenin yetkili makamına gönderir ve durumu şirkete bildirir. Bu makam gönderdiği yazıda şirketin yeterli garanti fonuna ve yükümlülük karşılama yeterliliğine sahip olduğunu belgelemek zorundadır.

92/49/EEC.m.8 hükmü uyarınca ev sahibi üye devletin yetkili makamları sigorta şirketinin doğrudan veya dolaylı, gerçek veya tüzel kişi ortakları veya üyelerinin kimlikleri, payları ve pay miktarları hakkında kendilerine bilgi verilmeden önce şirkete ruhsat veremez.

Ev sahibi üye devletin yetkili makamları, sigorta şirketinin özenle ve basiretle yönetiminin sağlanması açısından şirket ortakları ve üyelerinin nitelikleri hususunda tatmin olmaz ise ruhsat başvurusunu reddedebilir.

Ruhsat başvurusunun reddine ilişkin karar tam ve açık gerekçeleriyle ilgiliye bildirilir. 92/49/EEC.m.9/1, 2 hükmü uyarınca her üye devletin bu karara karşı yargı yoluna başvurulmasını tanıması kabul edilmektedir. Red

kararının yanı sıra izin başvurusunun altı ay içinde cevaplandırılmaması da mahkemeye başvuru nedenidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sigortacılık faaliyetinin belirli bir organizasyonu gerektirmesi sebebiyle herkesin sigortacılıkla uğraşmasını istemeyen kanun koyucu, gerçek kişilerin sigortacı olmalarına izin vermeyerek, SK.m.3/1 ve SRŞKÇEY m.5/1 hükümleri ile Türkiye’ de sigortacılık alanında faaliyette bulunacak kişileri sadece anonim şirketler ve kooperatif şeklinde kurulan karşılıklı sigorta şirketleri ile sınırlamaktadır.

Avrupa Birliği’ nde sigortacılık yapabilecek kuruluşlar 92/49/EEC.m.6/1-a hükmünde üye devletler bazında düzenlenmekte ve bu düzenleme uyarınca genel olarak başta anonim şirket olmak üzere sermaye şirketlerinin veya ilgili üye devlette anonim şirket statüsüne denk şirketlerin sigorta şirketi olarak faaliyetlerine izin verilmektedir.

Hayat dışı sigorta şirketlerinin kuruluşunda genel olarak TTK hükümleri uygulanmakla birlikte Sigortacılık Kanunu’ nda yer alan özel hükümler de uygulanmaktadır. Sigortacılık Kanunu ile kuruluş sermayesi yerine faaliyet sermayesi esası benimsenmektedir. SK.m.5/3 hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin ödenmiş sermayeleri ruhsat talep edilen sigorta branşları için öngörülen sermaye tutarları ile verilmek istenen teminatlara bağlı olarak beş milyon YTL’ den az olamaz. Minimum sermaye şartına ilave olarak SK.m.17/4-2 hükmü ile branş bazında sermaye uygulaması kabul edilmiştir. Buna göre hayat dışı sigorta şirketlerinin branşlarının tamamı için öngörülen asgari sermaye tutarı altı milyon altı yüz YTL olarak belirlenmiştir.

SK.m.3/1-2 ve SRŞKÇEY.m.5/1 hükümleri uyarınca sigorta ve reasürans şirketleri, sigortacılık işlemleri ve bunlarla doğrudan bağlantısı bulunan işler dışında başka işlerle iştigal edemez. Sigorta şirketlerinin münhasıran iştigal etmekle zorunlu oldukları sigortacılık faaliyetleri SK.m.5/2 hükmü uyarınca hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Sigorta şirketleri, hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar ana gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilirler.

Avrupa Birliği' nde sigorta şirketlerinin sadece sigortacılık faaliyetiyle iştirak esastır. Sigortacılık yapacak şirketlerin faaliyetlerinin sigortacılık dışı alanları kapsamaması gerekir. 92/49/EEC.m.6/1-b hükmü uyarınca sigorta şirketlerinin iştirak konularını diğer bütün ticari faaliyetlerden hariç tutarak sigortacılık faaliyeti ve doğrudan bu faaliyetle ilgili işlemlerle sınırlaması gerekmektedir.

Bir sigorta şirketinin iç teşkilatı TTK hükümlerine ve işletmecilik esaslarına göre kurulur. Sigorta şirketlerinin iç teşkilatı genel olarak şirketin organları ile hizmet ve teknik birimleri şeklinde gerçekleşmektedir. Sigorta şirketinin organları genel kurul, yönetim kurulu, genel müdür, genel müdür yardımcısı, murahhas üyeler, denetçiler ve iç denetim sisteminden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra sigorta şirketlerinin yapısını; istatistik ve aktüerya, muhasebe ve tahsilat, poliçe, hukuk, teftiş ve hasar tespit birimlerinden oluşan hizmet ve teknik birimleri ile bölge müdürlükleri ile şubeleri oluşturmaktadır.

Sigortacılık Kanunu ile sigorta veya reasürans şirketlerinin Türkiye' de faaliyette bulunmasının Bakanlığın kuruluş iznine tabi olması düzenlemesi kaldırılarak, izin sadece faaliyete geçme aşamasında ruhsat alma ile ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda iki defa izin alma zorunluluğu ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Avrupa Birliği sigorta mevzuatında böyle bir kuruluş izni mevcut bulunmamaktadır. AB sigorta mevzuatında da öngörüldüğü üzere sigorta şirketlerinin denetlenmesinin ilk aşaması, başlangıçta faaliyete geçebilmesi için izin bir başka deyişle ruhsat verilmesidir.

Son olarak çalışmamız süresince tespit ettiğimiz eksiklikler ve bunların giderilebilmesi için yararlı olacağına inandığımız önerileri belirtmekte yarar görmekteyiz.

Mülga SMK' da yer alan bazı hatalı düzenlemelerin Sigortacılık Kanunu' unda aynen korunduğu görülmektedir. Öncelikle kanunda düzenlenmesi gereken hususlar yönetmeliklerde düzenlenmektedir. Örneğin, ruhsat alma şartlarının Sigortacılık Kanunu' nda tıpkı mülga SMK' da olduğu gibi kanunda düzenlenmeyerek, bu hususa ilişkin düzenleme ilgili yönetmeliğe

bırakılmıştır. SK.m.5 hükmünde ruhsat verilmesi için hiçbir şart aranmamıştır ve Sigortacılık Kanunu' nun diğer hükümlerinde de bu hususa dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Ruhsat verilmesinin şartları SRŞKÇEY' de düzenlenmektedir. Bu durum ilgili hususun hukuk tekniğine uygun olarak düzenlenmediğini ortaya koymaktadır. Belirli bir konuda ekonomik faaliyette bulunmaya ilişkin SRŞKÇEY' de yer alan bu şartlar çalışma serbestisinin sınırlanması niteliğinde olduğundan Anayasa' nın 13. maddesi hükmü uyarınca kanun hükmü ile düzenlenmelidir. Yönetmeliğin amacı kanun hükmünün uygulanmasını sağlamak olduğundan sadece usul ve şekle dair hükümler konabilir.

Sigortacılık Kanunu ile bazı yetkiler Müsteşarlığa, bazıları ise doğrudan Bakan' a verilmiştir. Böyle bir ayırım yapılmasının gerekçesi anlaşılammamaktadır. Denetim makamının yeknesak hale getirilmesi yerinde bir düzenleme olacaktır. Bu hususa örnek ruhsat iptaline ilişkindir. Ruhsat iptali hususu SK.m.7 ile "Mali Bünyenin Güçlendirilmesi" başlıklı SK.m.20 hükümlerinde düzenlenmektedir. SK.m.7 ve 20 hükümleri arasında iptal yetkisine sahip olan makam açısından fark bulunmaktadır. SK.m.7 uyarınca iptal yetkisini Müsteşarlık, SK.m.20 uyarınca Bakan kullanmaktadır. Aralarında nitelik bakımından fark bulunmayan bu iki hükümde iptal yetkisinin farklı makamlara verilmesinin makul bir sebebi bulunmamaktadır.

Bazı hallerde de denetim makamının takdir yetkisinin varolup olmadığı anlaşılammamaktadır. Şöyle ki; SK.m.5 hükmünde ruhsat verilmesi için hiçbir şart aranmamıştır ve Sigortacılık Kanunu' nun diğer hükümlerinde de bu hususa dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle denetim makamının bu hususta kanundan doğan bir takdir yetkisinin olup olmadığı anlaşılammamaktadır. Oysa ülkemizde benimsenen maddi devlet kontrolü sisteminde, sigortalıların korunması amacıyla bu konuda idareye kanunda belirtilen ölçüde bir takdir yetkisi verilmektedir.

SK.m.3/2-a hükmü ile sigorta ve reasürans şirketlerinin kurucu ve ortaklarında bu nitelikte bir şirketin kurucusu ve ortağı olabilmenin gerektiği mali güç şartı aranmaktadır. Bu mali güç şartı AB sigorta mevzuatında bulunmamaktadır. Kanaatimce kurucu ve ortaklarda mali güç şartı aramak

sigorta ve reasürans şirketlerinin nev' i olan anonim şirket göz önünde bulundurulduğunda gerekmemektedir. Zira sermaye şirketi niteliğindeki anonim şirketlerde şirket borçlarından dolayı kendisi birinci derecede bütün malvarlığı ile sorumlu olup, şirket alacaklılarına karşı şirket ortaklarının herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu bağlamda şirket borçlarından dolayı 3. kişilere karşı hiçbir sorumluluğu bulunmayan şirket kurucu ve ortaklarında mali güç şartı aramak bu bağlamda yerinde bir düzenleme değildir.

SRŞKÇEY.m.5/2 uyarınca kurucularda aranan mali güç şartının varlığına ilişkin kriterler sayılmış ve bunlara ek olarak Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara göre değerlendirileceği öngörülmüştür. Bu düzenleme yine Müsteşarlığın sigorta şirketlerine müdahale yetkilerinin sınırsız ve belirsiz hale geldiği hallerden biridir. Kanun ve yönetmelikte mali güç şartının varlığına ilişkin kriterler tek tek sayıldıktan sonra Müsteşarlığa böyle bir yetki vermenin gerekliliği tartışılabilir.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- ARSLANLI, Halil** : Anonim Şirketler I-II, İstanbul 1959.
- ATABEK, Reşat** : Sigorta Hukuku, İstanbul 1950.
- AYKAÇ, Özlem** : Avrupa Birliği Uyum Sürecinde İç Denetim Değişen Dünyası ve Sigorta Sektöründeki Yeni Düzenlemeler, TSRŞB I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 24.05.2005, Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı, İstanbul 2005.
- BAHTİYAR, Mehmet** : Ortaklıklar Hukuku, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul 2007.
- BIRDS, John / HIRD, Norma J** : Bird's Modern Insurance Law, London 2003.
- BOZER, Ali** : Sigorta Hukuku, Genel Hükümler – Bazı Sigorta Türleri, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara 2007.

CAN, Mertol : Türk Özel Sigorta Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara 2007.

CARTER, Robert L

(Çeviren: **GEDİZ, Ergin**) : Sigorta Sektöründe Denetim ve Mali Yeterlilik Gereksinimleri, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, İstanbul 1996/38.

ÇAKALIR, Yalçın/

SOMER, Mehmet : Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı Hükümlerinin Şirketler Hukukuna İlişkin Yönlerden Değerlendirilmesi, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Denetlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, Bildiriler - Tartışmalar, İstanbul 1991.

EKENER, Haşim : Kanun Taslağının Tatbikatçı Açısından Değerlendirilmesi, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, Bildiriler - Tartışmalar, İstanbul 1991.

ELLIS, Henry T : The Single European Market And Insurance Law and Practice, London 1994.

ERİŞ, Gönen : Açıklamalı İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, Ticaret Şirketleri - Madde 223 - 556, 4. Baskı, Ankara 2007.

GÖZLER, Kemal : İdare Hukuku Dersleri, Bursa 2002.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref/

TAN, Turgut : İdare Hukuku Cilt I, Genel Esaslar, 4. Bası, Ankara 2006.

GÜVEL, Enver Alper/

GÜVEL ÖNDAŞ, Afıtap : Sigortacılık, Ankara 2002.

KARAYALÇIN, Yaşar : Muhasebe Hukuku, Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler, Ankara 1988. (Muhasebe)

KARAYALÇIN, Yaşar : Risk- Sigorta – Risk Yönetimi, Özel Sigorta Hukukuna Giriş (Risk)

KENDER, Rayegan : Türkiye’ de Hususi Sigorta Hukuku, Sigorta Müessesesi – Sigorta Sözleşmesi, Yenilenmiş 9. Bası, İstanbul 2008. (HSH)

KENDER, Rayegan : Türk Hukuku’ nda Devletin Sigorta Şirketlerini Murakabesi, İstanbul 1968. (Murakabe)

KENDER, Rayegan : Kanun Yapma Tekniği ve Mevzuatı Açısından “Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı”, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, Bildiriler – Tartışmalar, İstanbul 1991. (Sempozyum)

KENDER, Rayegan : Sigorta Şirketlerinin Sermayeleri Hakkında Bazı Hukuki Sorunlar, Sigorta Dergisi, Sayı 4, 1990. (Hukuki Sorunlar)

KENDER, Rayegan : Türk Sigorta Murakabe Hukukunda Yeni Değişiklikler, Sigorta Dergisi, Sayı 1, 1990. (Yeni Değişiklikler)

KUBİLAY, Huriye : Özel Sigorta Hukuku, İzmir 2003.

MOSS, Gabriel/

WESSELS, Bob : EU Banking And Insurance Insolvency, Oxford 2002.

MÖLLER, Hans (Çev. AKINTÜRK, Turgut) : Mukayeseli Hukuk Açısından Almanya’ da Sigorta Şirketlerinin Denetimine İlişkin Yeni Gelişme Eğilimleri, Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, Sigorta Semineri, 15-18 Mayıs 1967, Bildiriler Tartışmalar, İstanbul 1967.

OKSAY, Suna/

ACAR, Onur : Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektöründe Denetim, Sigorta Araştırma Ve İnceleme Yayınları- 9, İstanbul 2007.

OMAĞ, Merih Kemal : Özel Sigorta Hukukunda Rizikonun Dağıtılması Esası, İKÜ Hukuk Fakültesi dergisi, C.1, S.1-2. (Riziko)

OMAĞ, Merih Kemal /

SOMER, Mehmet : 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun Kanun Hükmünde Kararnamenin Anonim Şirketler Hukukuna İlişkin Olmak Üzere Bazı Yönlerden Değerlendirilmesi Sempozyumu, Sigorta Hukuku Dergisi, S.1, 1996.

ÖNEN, Aziz : Mütüel Sigorta Şirketleri (Karşılıklı Sigorta), Sigorta Tattikatı Cemiyeti Neşriyatı, 1960–1961 Devresi Konferansları.

ÖZER KABUKÇUOĞLU,

Dilek : AB' ye Uyum Sürecinde Türk Sigorta Mevzuatı Çalışmaları, TSRŞB I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 24.05.2005, Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı, İstanbul 2005.

POROY, Reha/

TEKİNALP, Ünal/

ÇAMOĞLU, Ersin : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 10. Tıpkı Basım, İstanbul 2005.

SEATZU, Francesco : Insurance In Private International Law, An European Perspective Oxford 2003.

SESYILMAZ, Tarık : Sigorta Denetleme Sistemleri ve Türkiye' deki Denetleme Sistemi, Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, Sigorta Semineri, 15-18 Mayıs 1967, Bildiriler Tartışmalar, İstanbul 1967.

SOMUNCU, Bülent : 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmelikleri Elementer Sigorta Şirketlerinin Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi, III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü, İstanbul 18.10.2007.

TEKİNALP, Gülören : Yabancı Sigorta Şirketlerinin Kuruluş ve İşleyişiyle İlgili Bazı Problemler, Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, Sigorta Semineri, 15-18 Mayıs 1967, Bildiriler Tartışmalar, İstanbul 1967.

TEKİNALP, Ünal : Sigorta Ortaklıklarının Bilançoları – Özellikle Karşılıklar Sermayesi (Teknik Yedekler), Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, Sigorta Semineri, 15-18 Mayıs 1967, Bildiriler Tartışmalar, İstanbul 1967.

TÜRK, Hikmet Sami : Sigorta Ortaklıklarının Denetimine İlişkin Fransız Sisteminde İzin, Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, Sigorta Semineri, 15-18 Mayıs 1967, Bildiriler Tartışmalar, İstanbul 1967.

ULAŞ, Işıl : Uygulamalı Sigorta Hukuku, Mal ve Sorumluluk Sigortaları, Güncelleştirilmiş 6. Bası, Ankara 2007.

ÜNAN, Samim : Hayat Sigortası, İstanbul 1998.

VAN EMPEL, Martjin : Insurance and EC Law, Deventer 1994.

YAYLA, Yıldızhan : İdare Hukuku, İstanbul 1990.